

Frivillighet i Stavanger -
Strategiplan for samhandling mellom frivillige
og Stavanger kommune 2015-2018

Greie folk

Inkluderande folk

Forord

Strategiplan for samhandling mellom frivillige og Stavanger kommune skal være en plattform for samarbeid og samspill mellom frivillig og kommunal sektor, og den skal fastsette prinsipper og virkemidler for å styrke relasjonene.

Planen skal inspirere til frivillighet, legge til rette for en god dialog med de frivillige og fremme en aktiv politikk på dette området. Frivillighet skaper engasjement og beriker lokalmiljøet. Det har stor verdi for enkeltmennesker, enten de deltar selv eller er mottakere og får glede av andres frivillige innsats. Idrett, kultur, tro og livssyn, friluftsliv, humanitær assistanse, sosialt arbeid, nærmiljøengasjement og politisk påvirkning er bare noen felt der frivillig innsats er av stor betydning. Arbeidet har egenverdi, men frivillighet ganger også samfunnet på mange ulike måter. Frivillighet gir mestringsfølelse, læring, fellesskap og identitet. Stavanger kommune ønsker å legge til rette for at det frivillige arbeidet kan få utvikle seg på egne vilkår, styrt av de frivillige selv.

Planen er delt inn i fire hovedkapitler.

Første kapittel omhandler bakgrunn, målsettinger, forankring, verdigrunnlag og hvordan organiseringen og prosessen med å utarbeide strategiplanen har vært.

Andre kapittel beskriver frivillig sektor med definisjoner, nøkkeltall og utviklingstrekk.

I tredje kapittel er strategier for å nå målsettingene formulert, og i det fjerde kapittelet presenteres det store mangfoldet av frivillighet som finnes i Stavanger.

Strategiplanen har en vedleggsdel som inneholder delmål og strategier for de ulike områdene av frivillighetsfeltet, samt en oversikt over alle registrerte lag og foreninger i Stavanger. Den nasjonale plattformen for samspill og samarbeid mellom frivillig og kommunal sektor, utarbeidet av Kommunenes Sentralforbund og Frivillighet Norge er også presentert i vedlegget.

Innhold

Forord	3
Innledning	5
1.1 Bakgrunn og politiske vedtak	5
1.2 Målsettinger	5
1.3 Forankring.....	6
1.4 Verdigrunnlag	6
1.5 Organisering og prosess	7
2. Frivillig sektor	9
2.1 Definisjon av frivillighet	9
2.2 Noen nøkkeltall.....	9
2.3 Utviklingstrekk innen frivillighet	10
3. Strategier for å nå målene	11
4. Kartlegging av frivillighet i Stavanger	13
4.1 Barn og unge.....	13
4.2 Levekår – Helse og omsorg	16
4.3 Kultur.....	19
4.4 Idrett.....	23
4.5 Park, nærmiljø, natur og friluftsliv	27
4.6 Frivilligsentralene.....	32

Vedlegg:

Delmål og strategi for de ulike områdene

Oversikt over frivillige lag og organisasjoner i Stavanger

Plattform for samspill og samarbeid mellom frivillig og

kommunal sektor (utarbeidet av Frivillighet Norge og

Kommunenes Sentralforbund)

1. Innledning

Stavanger kommune har et stort antall frivillige som deltar i et mangfold av aktiviteter og bidrar med store ressurser til lokalsamfunnet. Frivillig arbeid gir muligheter til å bruke sine evner og sin kompetanse til glede for andre, og frivillighet skaper fellesskap og gjør mennesker godt. Drivkraften i frivillig sektor og i frivillig engasjement er et ønske om å få holde på med aktiviteter som gir mening.

En aktiv frivillig sektor er av grunnleggende betydning for et vitalt lokalsamfunn. Stavanger kommune ønsker å være en støttespiller og tilrettelegger for en levende, mangfoldig og uavhengig frivillig sektor. Denne strategiplanen skal være en plattform for et likeverdig samarbeid, med gjensidig respekt for hverandres roller.

1.1 Bakgrunn og politiske vedtak

Sentralt

St. meld. Nr. 39 (2006-2007) *Frivillighet for alle* anbefaler alle kommuner å etablere nært samarbeid med frivillige organisasjoner og utvikle en helhetlig frivillighetspolitikk, for å styrke samvirket, skape forutsigbarhet og sikre utvikling av et levende samfunn. Rapporten viser til forskning som sier at selv om flere kommuner i dag har en omfattende og variert samhandling med frivillig sektor, er det i de fleste kommuner en manglende forståelse for hvilken rolle de frivillige kan og bør spille i kommunene. Manglende koordinering, rutiner og informasjonsflyt synes å være noen av hovedutfordringene. Frivillighet Norge og KS (Kommunenes Sentralforbund) har utviklet et dokument for samhandling: *Plattform for samspill og samarbeid mellom frivillig og kommunal sektor*, som de anbefaler kommunene og frivillige sektor til å legge til grunn for sin egen lokale frivillighetspolitikk. Denne plattformen ligger i vedleggsdelen til dette dokumentet.

Lokalt

Gjennom arbeidet med frivillighetsmeldingen for levekår, var tilbakemeldingene entydige når det gjelder behovet for å systematisere innsatsen på frivillighetsområdet og få en oversikt over hvilke samhandlingstiltak som allerede finnes. Organisasjonene uttrykte et ønske om å bli verdsatt for den innsatsen de gjør, og de hadde videre synspunkter knyttet til manglende koordinering mellom de frivillige organisasjoner og ulike kommunale instanser.

I bystyrets flertallsvedtak i sak 11/7392 Frivillighetsmelding for levekårsområdet i Stavanger, annen gangs behandling, står det i pkt. 2: *Det utarbeides en helhetlig samhandlingsstrategi mellom kommunen og frivillige lag og organisasjoner. Herunder utredes aktuelle arenaer for dialog og samhandling og stilling som frivillighetskoordinator. Samhandlingsstrategien forankres i kommuneplanens overordnede målsettinger for langsiktig byutvikling.*

Samhandlingsstrategien sendes ut på høring til lag og organisasjoner før den fremlegges til politisk behandling.

Videre står det i Pkt 6: *Frivillighetsmeldingen skal utvides til også å omfatte kultur/idrett og ungdom/fritid. Meldingen fremlegges innen utgangen av 2013.* (Bystyremøte 29.10.2012)

Stilling som frivillighetskoordinator ble lyst ut i august 2013, og frivillighetskoordinatoren tiltrådte stillingen 1. februar 2014.

1.2 Målsettinger

Formål

Strategiplanen skal være en plattform for samspill og samarbeid mellom frivillig og kommunal sektor i Stavanger kommune.

Samhandlingsstrategien skal fastsette prinsipper og handlinger for å styrke relasjonene og skal være en arena for inkludering på tvers av etnisk, religiøs og sosial tilhørighet, slik at alle innbyggerne i Stavanger skal ha mulighet til å delta i frivillige aktiviteter og foreningsliv. Frivilligheten har egenverdi, og frivillig aktivitet er i seg selv et gode. Men frivillighetens ulike roller gagnar også samfunnet. Siktemålet er ikke å regulere frivillig sektor, men snarere å gi sektoren anerkjennelse og understreke sektorens selvstendighet. Det skal legges til rette for en livskraftig frivillig sektor med gode og forutsigbare vilkår.

Mål

Samhandlingsstrategien skal:

1. Systematisere innsatsen på hele frivillighetsfeltet i Stavanger kommune
2. Gi en oversikt over alle registrerte frivillige lag og foreninger
3. Utrede aktuelle arenaer for dialog og samhandling slik at kommunikasjonen mellom de frivillige og kommunene blir enklere
4. Vise hvordan Stavanger kommune verdsetter frivillig arbeid og tilrettelegger for større mangfold
5. Legge til rette for gode møteplasser

Delmål

Det er et stort mangfold av frivillige i Stavanger kommune. For å få en bedre oversikt på hva disse målsettingen får å bety for den enkelte frivillige, er det laget delmål og strategier for å nå disse delmålene for områdene

- Barn og unge
- Levekår (helse og omsorg)
- Kultur
- Idrett
- Park, nærmiljø, natur og friluftsliv

1.3 Forankring

Det er utarbeidet en rekke dokumenter som omhandler forholdet mellom frivillig og offentlig sektor. Sentrale dokumenter for denne samhandlingsstrategien vil være:

- Kommuneplanen 2010-2025 Sammen for en levende by

- Handlings og økonomiplan (HØP) Stavanger kommune 2015-2018
- Frivillighetsmelding for Levekår, Stavanger kommune (2012)
- Stortingsmelding nr. 39 Frivillighet for alle (2006-2007)
- Plattform for samspill og samarbeid mellom frivillig og kommunal sektor 2013-2015, Frivillighet Norge og KS.
- Sammen om det gode liv – en veileder for utvikling av lokal frivillighetspolitikk, KS
- Strategiplan for folkehelsearbeidet 2013-2029 - Det gode liv i Stavanger
- Kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og naturopplevelse (2010 – 2022)
- Kommunedelplan for kunst og kultur i Stavanger 2010-2017.
- Fagplan idrett 2014-2029
- Kommunedelplan for universell utforming 2014-2029

1.4 Verdigrunnlag

Stavanger kommunes visjon blir spesifikt uttrykket i tre verdier:

- **Er til stede.** Stavanger kommune er mennesker til stede for mennesker fra vugge til grav. I møte med kommunen skal innbyggerne oppleve tilstedeværelse og dialog, åpenhet, respekt og verdighet
- **Vil gå foran.** Stavanger kommune vil gå foran i utviklingen, og dristighet preger vår måte å tenke på. Vi søker det fremragende i alle våre prosesser og i våre valg i hverdagen. Vi har kunnskap og søker stadig ny kunnskap. Vi samarbeider på tvers, utnytter vårt potensial og bidrar til at andre får utnytte sitt. Gjennom våre bærekraftige beslutninger og handlinger gir vi kommende generasjoner mulighet for et rikere liv.
- **Skaper fremtiden.** I Stavanger kommune skaper vi øyeblikk og varige verdier. Vi har tankekraft og handlekraft til å fornye og sette planene våre ut i livet. Ressursene nytter vi på en slik måte at våre produkter og tjenester holder høyest mulig nivå. Med det legger vi til rette for en bærekraftig utvikling der god livskvalitet og muligheter for livsutfoldelse står sentralt.

Kommuneplanen 2010-2025 *Sammen for en levende by*

Stavanger kommune ønsker å spille på alle de ressurser som omgir det enkelte individ. Samarbeidet mellom offentlige etater, frivillige organisasjoner, lokalsamfunn og familie er av stor betydning. Stavanger kommune ønsker derfor å legge til rette for dialog gjennom etablering av samarbeidsformer og møteplasser mellom kommunale virksomheter og frivillige lag og organisasjoner. Slik kan både menneskelige og økonomiske ressurser utnyttes på best mulig måte. Kommunens virksomheter vil ta imot innspill fra frivillige om samspill og samhandling på en positiv måte.

Om frivillighet spesielt, står det på s. 57:

Frivillige organisasjoner knytter til seg folk med felles interesser på tvers av sosiale skillelinjer, og er et godt utgangspunkt for sosial integrering. Enkeltpersoner blir knyttet til samfunnslivet gjennom deltakelse på ulike arenaer.

Stavanger kommune bør stimulere til økt deltakelse blant grupper som er underrepresentert i de ulike frivillige organisasjonene. Blant barn og unge må internasjonal deltakelse og erfaring sees på som verdifullt. Dette er med på å redusere intoleranse og fremmedfrykt.

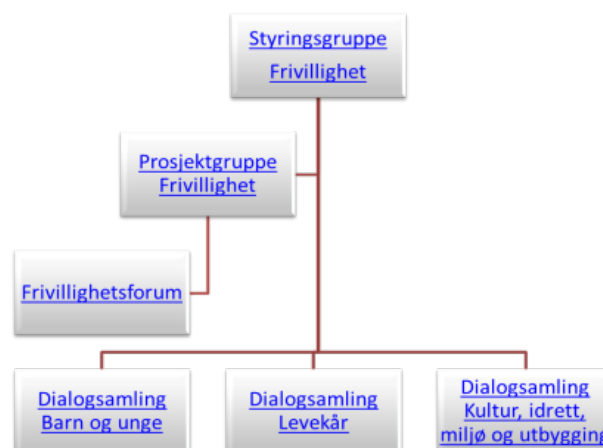
Stavanger kommune ønsker at frivillighetsarbeidet i byen skal ha følgende kjennetegn (Frivillighetsmelding for levekårsområdet 2012):

- Verdssetting
- Mangfold
- Åpenhet
- Nytenkning
- Synliggjøring

Disse verdiene ble løftet fram og diskutert under dialogsamlingene med de frivillige (se pkt 1.5). De er videre tatt med i det videre arbeidet med målsettinger og strategier.

1.5 Organisering og prosess

Det er avgjørende at strategiplanen har solid forankring i kommunens ledelse, både politisk og administrativt, og ikke minst hos de frivillige lag og organisasjoner. Det er viktig å utnytte hverandres kompetanse og sikre god dialog og kommunikasjon. Alle de deltagende parter - ledere på alle nivåer, fagmiljø og brukere - må utvikle et eierforhold og være aktivt involvert. På denne bakgrunn er prosjektet oppbygget med følgende modell:

Styringsgruppe Frivillighet

Mandat: Prosjektorganiseringen forankres i Styringsgruppen. Den skal legge til rette for styring i henhold til vedtatt strategi, gi råd i problemstillinger og ha klare krav til resultatmål og framdrift. Deltakere: Direktørene for Oppvekst og levekår, Bymiljø og utbygging og Kultur og byutvikling. Sekretær: Frivillighetskoordinator.

Prosjekt Frivillighet (arbeidsgruppe)

Mandat: Prosjektgruppen har ansvaret for å utarbeide en helhetlig strategiplan for samhandling, samt konkretisere tiltak på frivillighetsfeltet. De har også ansvaret for samarbeid med frivillige på de ulike sektorområdene og legge til rette for konstruktive dialogsamlinger.

Deltakere: En representant for administrasjonen innen fagstabene Barn og unge, Levekår, Park og vei, Kultur og Idrett. Frivillighetskoordinator leder arbeidsgruppen.

Referansegruppe – Frivillighetsforum

Mandat: Frivillighetsforum skal være referansegruppe, viktig «sparringspartner» for prosjektgruppen og sikre legitimitet til prosjektet. De skal bidra i arbeidet med å utvikle strategiplanen, delta i planlegging og gjennomføring av dialogsamlingene, samt ferdigstille saksfremlegget for politikerne.

Deltakere:

- Frivillige: To deltakere fra hvert av områdene: barn og unge, helse og omsorg, kultur, idrett og nærmiljø, natur og friluftsliv. En deltaker som representerer innvandrersorganisasjonene. Totalt 11 deltakere
- Kommunalt ansatte: En representant fra Frivillighetsentralene og Personal og organisasjon (mangfolds- og integreringskoordinator), Folkehelsekoordinator, to representanter fra de tillitsvalgte, samt deltakerne i fagstabene i prosjektgruppe Frivillighet. Totalt 10 deltakere.

Frivillighetskoordinator leder forumet. Antall medlemmer totalt: 22.

Dialogsamling Frivillighet

Mandat: Dialogsamlingene skal være en møteplass for frivillige lag og organisasjoner i arbeidet med å utvikle strategiplanen. Hvilke behov og forventninger har de frivillige, og hvilke muligheter er det for et samarbeid med kommunen og andre lag og foreninger? Kartleggingen gir verdifull dokumentasjon og informasjon og er et viktig grunnlag for det videre arbeidet.

Deltakere: Frivillige innenfor de ulike sektorene, samt politikere fra aktuelle kommunalstyrer og politiske råd.

Følgende dialogsamlinger er avholdt:

- Barn og unge: Folkets hus 27. mai. Foredrag av Benthe Lill Krigerød, Romsås frivillighetsentral. 51 deltakere
- Levekår – helse og omsorg: Folkets Hus 3. juni. Ordføreren innledet. 70 deltakere
- Idrett, kultur og nærmiljø/natur og friluftsliv: Tou Scene 11. juni. Foredrag av Pernille Leivestad, DYRK, Ola Barkved, Sunde I.L og Lilli Anne Grong, Rogaland musikkorpsforbund. 38 deltakere.

Invitasjonene gikk ut til alle lag og organisasjoner som er registrerte i Stavanger, samt til Frivilligsentralene, aktuelle kommunalstyrer og politiske råd. Det ble satt inn annonse i Stavanger Aftenblad for å invitere andre frivillige, som ikke er tilsluttet noen forening. Dialogsamlingene ble organisert som kafédialog, der deltakerne kom med innspill til strategiplanen ut fra hovedspørsmålene Hva fungerer bra i dag og hvorfor, og hva kan bli bedre og hvordan. Hvert kafébord hadde en sekretær som skrev ned innspillene. Disse ble i etterkant samlet og oppsummert av frivillighetskoordinator, bearbeidet av prosjektgruppen og presentert på Frivillighetsforum, hvor det ble gjort en prioritering av innspillene og deretter foreslått mål og virkemidler. Dette har dannet grunnlaget for målsettingene slik de fremkommer i del 1.2 og i strategiene i del 3.

Utkast til strategiplan for samhandling mellom frivillige og Stavanger kommune ble sendt ut på høring 17. november 2014. Høringsfristen ble satt til 8. desember 2014. Det kom inn 15 høringsuttalelser.

2. Frivillig sektor

2.1 Definisjon av frivillighet

Hva er frivillighet?

Det er viktig at kommunale beslutningstakere og frivillige samarbeidspartnere har en mest mulig samstemt oppfatning av hva man mener med frivillighet. Organisasjonen Frivillighet Norge skriver dette om frivillighet:

Frivillighet Norge definerer frivillig virke som virksomhet, som for det vesentligste er basert på frivillige gaver/innsamlede midler og/eller frivillig tidsbruk, og som har et ikke-kommerisielt formål.

De skriver videre at når det offentlige rekrutterer pårørende som frivillige innenfor den kommunale eldreomsorgen, i den hensikt å drive aktiviteter som også impliserer oppfølging av nære slektninger, faller det utenfor definisjonen av frivillig arbeid.

Det er viktig å understreke at frivillig og offentlig sektor har grunnleggende forskjellige roller og ansvar. Allikevel er det gråsoner mellom sektorene. Målene kan være de samme, og man opererer på samme felter, men virkemidlene og rollene er ulike og komplementære. Samarbeidet mellom frivillig og kommunal sektor må bygge på et prinsipp om at frivillig sektor skal utfordre og supplere - og ikke erstatte kommunale tjenester. Her er det viktig å skille mellom frivillige organisasjoner som profesjonelle tilbydere av tjenester og mer ordinært frivillig humanitært arbeid. Vil frivillige utføre lovpålagte tjenester som er kommunens ansvar, må kommunen sikre kvalitet og stille krav til måten tjenesten leveres på.

Denne strategiplanen omhandler frivillighet hvor organisasjoner eller enkeltpersoner utfører ulønnet, humanitært og/eller samfunnsnyttig arbeid uten å ha profitt eller egen nytte som mål. Planen inkluderer ikke frivillige organisasjoner som utfører oppgaver

på grunnlag av oppdrags- eller driftsavtaler med kommunen, innen områder som er lovpålagt eller hvor kommunen selv kunne valgt å gi tjenestene.

Hvem er de frivillige?

Det er viktig å skille mellom frivillig deltakelse og frivillig arbeid. Medlemmene i en forening, for eksempel en idrettsklubb, driver frivillig aktivitet, men det er treneren og de som påtar seg verv og andre lederoppgaver for klubben som gjør frivillig arbeid og kan klassifiseres som frivillige. Det samme gjelder for kor og korps. Men dersom koret eller korpset opptre på en institusjon som frivillige, defineres det som frivillig arbeid. Dessuten drives mange organisasjoner profesjonelt og har betalte heltidsansatte. Disse defineres ikke som frivillige.

2.2 Nøkkeltall

Frivilligheten bidrar med store verdier, er samfunnsbyggende og med et stort mangfold. Frivillige organisasjoner er viktige for demokratiet ved å være pådrivere for ulike interessegrupper og i mange tilfeller utfordre kommunale tjenester. Historisk sett har frivillige organisasjoner avdekket behov og satt i gang tiltak som det offentlige etter hvert har tatt over ansvaret for. I følge SSBs siste oversikt for frivillig sektor (Statistisk sentralbyrå 2012) er verdiskapingen i sektoren beregnet til 101 mrd. kroner. Om lag halvparten av befolkningen (48%) deltar i frivillig arbeid i de frivillige organisasjonene i løpet av et år. Den frivillige arbeidsinnsatsen i de frivillige organisasjonene i Norge tilsvarer 115 000 årsverk. Dette plasserer Norge på verdenstoppen i frivillighet, sammen med Sverige. Hovedinnsatsen foregår i kultur- og idrettssektoren (55 prosent), og bare ti prosent av det frivillige arbeidet i Norge skjer innenfor omsorgssektoren (Wollebæk og Sivesind 2010).

Eldre har blitt mer aktive innen frivillig arbeid (siste registrerte data er fra 1997–2009). I 1997 var ungdom mer aktive enn pensjonister, mens i 2009 er dette omvendt. Hovedmønsteret er at yngre kvinner deltar mer enn yngre menn, mens eldre menn deltar mer enn eldre kvinner. Det er et potensial for å få flere til å delta i og utføre frivillig arbeid. Personer med innvandrerbakgrunn og unge voksne i aldersgruppen 18–25 år er de som er mest positive til å gjøre mer frivillig arbeid (Respons Analyse 2012).

Minoritetsbefolkningen deltar i noe mindre grad i frivillig arbeid (36%). De deltar mindre i kultur- og fritidssektoren, men er mer aktive enn etniske nordmenn innen velferd, rettighetsarbeid og religiøse organisasjoner. Ser man på annengenerasjon innvandrere, er det ikke forskjell mellom minoritets- og majoritetsungdoms deltagelse.

Det er registrert 1671 foreninger og råd fra Stavanger i Brønnøysundregistrene. Det er flere mindre frivillige lag og foreninger som ikke er registrert der. I tillegg kommer de frivillige som er knyttet til frivillighetsentralene og til sykehjemmene. Frivilligheten representerer et vidt spekter av aktiviteter fra idrettslag, kor og korps, revy og teater, friluftsforeninger, tros- og livssynssamfunn, humanitære organisasjoner til en rekke ulike interesseorganisasjoner. En grundig kartlegging av frivillig sektor er beskrevet i del 4 og alle registrerte organisasjoner er listet opp i vedleggsdelen.

2.3 Utviklingstrekk innen frivillighet

Vi er en nasjon av dugnadsentusiaster som skaper store verdier i samfunnet. Men undersøkelser viser at frivillig sektor er i endring.

Noen utviklingstrekk er tydelige:

- Det blir større konkurranse om folks tid, og resultatet er at frivillige vil gi en tidsavgrenset innsats, som endres etter livssituasjon og alder. Resultatet er at de store lag og foreningene stagnerer og sliter med å rekruttere nye medlemmer. Folk søker ikke i samme omfang livslange medlemskap i frivillige og humanitære organisasjoner,

men tar gjerne del i mer intense og kortvarige prosjekter i regi av de samme organisasjonene. Det er mindre forpliktende og tidkrevende.

- Færre vil ta på seg styreverv. Dette skjer samtidig med at andelen passive medlemskap øker. Samtidig kreves mer og mer administrasjon i form av søknader, regnskap, rapporter m.m.
- Frivillighet er i økende grad en arena for de ressurssterke, mens personer med lav inntekt, utdanning og svak tilknytning til arbeidsmarkedet oftere faller utenfor.
- Lokale foreninger vinner terreng fordi frivillige i større grad vil utføre frivillig arbeid i sitt nærmiljø.
- Flere «shopper» i organisasjonslivet. De ser an hvor de trives best, hva som finnes av aktiviteter eller hvor barna har flest venner.
- Noen vil heller betale enn å utføre dugnad. Men frivilligheten trenger timeinnsats.
- Virtuell frivillighet (frivillighet på nett) er på fremmarsj, i form av støttegrupper, diskusjonsforum m.m. Utviklingen er blitt slik at organisasjonene er nødt til å forholde seg til fremveksten av sosiale medier. Forventninger er rask respons og kontinuerlig oppdatering. Blant ungdom, og særlig unge menn, er dette en av de viktigste arenaene for frivillighet.

3. Strategier for å nå målene

Strategiene må sees i sammenheng med verdigrunnlaget i del 1.4, målsettinger i del 1.3 og tilbakemeldingene fra de tre dialogsamlingene, beskrevet i del 1.5. Strategier som tilhører delmålene på de ulike områdene er spesifisert i vedlegget.

Mål 1: Systematisere innsatsen på hele frivillighetsfeltet i Stavanger kommune

Strategier for å nå målet:

- **Strategiplanen må være forpliktende i alle ledd.**
- **Kommunale kontaktpersoner for frivillighet**
Det skal være en kommunal arbeidsgruppe som har ansvaret for samarbeid og samspill med de frivillige. Frivillighetskoordinator skal koordinere arbeidet på et overordnet nivå. Det etableres kontaktpersoner i hver fagstab på de områdene som er behandlet i planen. En representant fra Internasjonalt kulturnettverk inviteres inn i arbeidsgruppen. Foreløpig er kontaktpersonene deltakerne prosjektgruppen og Frivillighetsforum. Kontaktinformasjon finnes på nettiden.

Mål 2: Gi en oversikt over alle registrerte frivillige lag og foreninger

Strategier for å nå målet:

- **Tilgang til Tilskuddsportalen.**
Alle lag og organisasjoner i Stavanger kan nå få tilgang til nettportalen CrossWall, som er en samhandlingsplattform kalt *Tilskuddsportalen Forening*. De kommunalt ansatte har tilknytning til *Tilskuddsportalen Premium* i CrossWall. Disse samhandlingsplattformene har tilgang til 3000 ulike tilskudd og er tilrettelagt slik at både frivillig og kommunal sektor kan samhandle på en enkel måte. Portalen gir mulighet til å overvåke tilskuddsordninger, forskrifter, anbud, nyheter, ny forskning og innovasjon. I tillegg gis det informasjon om å skrive

gode søknader og om enkel rapportering. Organisasjonene får tilgang til nettportalen ved å registrere seg, og slik får kommunen en systematisk oversikt over alle frivillige organisasjoner. Det er sendt ut invitasjon til alle registrerte lag og foreninger om opplæringskurs i portalen den 27. november 2014, og over 200 frivillige deltok på kurset. Frivillighetskoordinator sender i januar 2015 en ny invitasjon til alle frivillige om å registrere seg i portalen.

- **Alle foreløpig registrerte frivillige lag og foreninger er presentert i vedlegget.**

De er registrert alfabetisk under de ulike områdene. Det foreligger også en registrering av frivillige lag og foreninger fordelt på de ulike bydelene, men denne må bearbeides. Registreringene i Nettportalen vil etter hvert gi et godt grunnlag for å arbeide videre med dette.

Mål 3: Utrede aktuelle arenaer for dialog og samhandling slik at kommunikasjonen mellom de frivillige og kommunene blir enklere

Strategier for å nå målet:

- **Felles plattform for kommunikasjon.**
Tilskuddsportalen CrossWall vil være en viktig felles plattform for kommunikasjon og samhandling. Frivillige lag og organisasjoner kan også kommunisere seg imellom og samarbeide om felles prosjekter.
- **Videreutvikle nettsiden Frivillighet.**
Frivillighetskoordinator startet, i samarbeid med kommunikasjonsavdelingen, i august 2014 arbeidet med å videreutvikle nettsiden om frivillighet <http://stavanger.kommune.no/frivillighet>
Det skal legges til rette for informasjon på engelsk. Arbeidet med å etablere nettsiden fortsetter i 2015.
- **Forenkling av søknader og rapportering**
Det opprettes i løpet av 2015 en arbeidsgruppe som skal vurdere eksisterende ordninger, både kriteriene for tildeling og

saksbehandlingsrutiner. Det skal arbeides mot forenkling av søknads- og rapporteringsprosedyrene, og det skal vurderes en mer målrettet bruk av frivillighetsmidlene. Det må etterstrebtes mest mulig forutsigbarhet i rammevilkårene og at støtten i størst mulig grad gis i form av frie midler som frivilligheten kan bruke til egen kjernevirksomhet.

- **Frivillighetsforum**

Under arbeidet med å utvikle strategiplanen, var Frivillighetsforum en helt sentral medspiller og «sparringspartner». Dette forumet skal fortsette som en viktig arena for dialog og samhandling mellom de frivillige og kommunen.

Mål 4: Vise hvordan Stavanger kommune verdsetter frivillig arbeid og tilrettelegger for større mangfold

Strategier for å nå målet:

- **Stavanger kommune ønsker å gi de frivillige anerkjennelse.**

Det vil legges til rette for ulike felles dialogsamlinger, kurs og seminarer for frivillige. Et av arrangementene kan være i forbindelse med den årlige frivillighetens dag (5. desember). «Månedens frivillig» skal etableres på nettsiden. Dette vil gi frivillige anerkjennelse og samtidig stimulere til aktivitet på nettsiden. En årlig Frivillighetspris skal deles ut under arrangementet *Frivillighetstorget* (se mål 5).

- Stavanger kommune vil prioritere og styrke frivillighet som har fokus på inkludering i sin virksomhet og vil ha som målsetting at flest mulig tilbud skal være tilgjengelig for alle. En representant fra Internasjonalt kulturnettverk inkluderes i arbeidsgruppen.

Mål 5: Legge til rette for gode møteplasser

Strategier for å nå målet:

- **Ny frivilligsentral**

Bystyret vedtok i juni 2014 å etablere en ny frivilligsentral (sak 14/785).

Tendensene i frivillig sektor viser at nærmiljøaktiviteter er i sterk vekst, så det er en klar målsetting at alle bydeler skal ha sin egen frivilligsentral. Det er også en mål-

setting at frivilligsentralene og bydelshusene skal samarbeide om å motivere frivillige i lokalmiljøet ved å tilby møteplasser, låne ut lokaler, veilede og koordinere for sambruk av utstyr.

- **Andre møteplasser**

Frivillighetstorget

Det første *Frivillighetstorget* ble avviklet den 6. september 2014. Rundt 40 frivillige lag og foreninger deltok på arrangementet på Sølvberget, i regi av Internasjonalt kulturnettverk, Innvandrerrådet og Frivilligsentralene. Målsettingene er å videreutvikle *Frivillighetstorget* som et årlig arrangement og møtested for frivilligheten i Stavanger. Det skal deles ut en årlig Frivillighetspris under arrangementet, der mangfold og inkludering er viktige stikkord.

Naturdagen og Miljøsøndag

Stavanger kommune ønsker økt fokus på Naturdagen og Miljøsøndag slik at disse arrangementene kan bli et viktig samarbeidsprosjekt for frivilligheten i Stavanger.

Innflytter til Stavanger

Det er et ønske at tilflyttere kan bli fort kjent med det store frivillighetstilbudet som eksisterer i Stavanger. Nettsiden om frivillighet vil være en viktig kanal. Et «velkomstarrangement» kan være et annet tiltak, gjerne i samarbeid med Næringslivsforeningen.

Kommunale lokaler

Når det gjelder fysiske møteplasser, vil Stavanger kommune kartlegge sine lokaler for å se på nye muligheter for felles arealer for frivillig virksomhet. Blant annet kartlegges aktiviteten på bydelshusene og i idrettshallene. Se også delmål i 4.1-5. Det opprettes en arbeidsgruppe som skal vurdere å utvikle en egen arenaplan for frivilligheten i løpet av 2016. Denne arenaplanen må eventuelt sees i sammenheng med Idrettsplanen og Kulturarenaplanen.

4. Kartlegging av frivillighet i Stavanger

Det er som nevnt registrert 1671 foreninger og råd fra Stavanger i Brønnøysundregistrene. Det er flere mindre frivillige lag og foreninger som ikke er registrert der. I tillegg kommer de frivillige som er knyttet til frivillighetssentralene og til sykehjemmene. Alle frivillige lag og organisasjoner i Stavanger vil fra 27. november få tilbud om å registrere seg i Tilskuddsportalen, se del 3 under prioriterte tiltak. Det vil etter hvert kunne gi et mer nøyaktig tall når det gjelder frivillig sektor.

Hvert sektorområde er beskrevet gjennom følgende overskrifter:

- **Overordnet mål på de enkelte områdene**
- **Fakta**
- **Kjennetegn**
- **Organisering**
- **Utviklingstrekk**
- **Utfordringer**
- **Delmål**

Selv om hvert sektorområde har brukt disse overskriftene i sin beskrivelse, vil de på grunn av spesielle kjennetegn på området være noe ulike i form og innhold. Strategier for å nå delmålene på hvert område er beskrevet i vedlegget. I tillegg er det kartlagt aktiviteter, frivillige og deltakere på de tre frivilligssentralene i del 4.6.

4.1 Barn og unge

4.1.1 Overordnede målsettinger

Stavanger kommune ønsker å legge til rette for et generelt og variert fritidstilbud for barne- og ungdom. Dette omfatter både barne- og ungdomsorganisasjoner og frie ungdomsgrupper. Et godt samspill mellom kommunen og frivillige organisasjoner, barn og ungdom selv, foreldre og ulike interessegrupper, er en viktig forutsetning for et godt oppvekstmiljø og kan utløse mange ressurser. Kommunen ønsker

å legge til rette for trygge og inkluderende møteplasser, uten barrierer for deltakelse.

4.1.2 Fakta

Barne- og ungdomsorganisasjonenes kontaktutvalg (BUK) består av en ganske stabil gruppe, og det er i liten grad nye som kommer til. I 2014 er det gitt tilskudd på nærmere 1,7 millioner til 59 organisasjoner, som i tillegg har 48 undergrupper. Organisasjonene representerte i 2014 til sammen 8584 medlemmer, som har deltatt på 11 624 møter. Det er stor variasjon i organisasjonenes størrelse, fra Hinna KFUM-K speidere med 17 medlemmer til Stavanger Turistforening med 2 450 barne- og ungdomsmedlemmer.

Tilskuddsordningene til generelt barne- og ungdomsarbeid omfatter

- *Driftstilskudd:* Tilskudd gis for medlemmer bosatt i Stavanger under 23 år. Foreningen må ha minst 10 betalende medlemmer fra Stavanger.
- *Tilskudd til barne- og ungdomssekretær:* Organisasjoner som har som formål å drive barne- og ungdomsarbeid kan ansette medarbeidere tilknyttet organisasjonen som barne- og ungdomssekretær.
- *Sporadiske søknader:* BUK organisasjoner og frie ungdomsgrupper kan søke om tilskudd til lederopplæring, prosjekt og rusfrie helge arrangementer for ungdom.
- *Kjapt svar:* Ungdomsgrupper kan søke støtte til ulike ungdomsprosjekt.

Lag og foreninger i bydelene kan også søke om økonomisk tilskudd fra bydelsutvalgene.

Bydelshusene har en viktig rolle i samarbeidet med de frivillige organisasjonene. Det finnes bydelshus på Tjensvoll, Tasta, Madla, Hundvåg (Øyahuset), Storhaug, Bekkefaret/Hillevåg, Gausel/Hinna og Sunde/Kvernevik. De fleste fritidssentrene er integrert i bydelshusene, med unntak av Kvernevik fritidssenter, Kyviksmarka

nærmiljøsentere og Ungdommens Motorsentere.

Bydelshusene tilbyr møte- og forsamlingshus for hele befolkningen inkludert frivillige organisasjoner og enkeltindivider. Det er både faste og sporadiske leietakere, og husene brukes på dag-, ettermiddags- og kveldstid. I 2013 var det hele 380 000 besøkende på bydels- og fritidssentrene.

4.1.3 Kjennetegn Barne- og ungdomsorganisasjonene (BUK)

kommunen og frivillige. De bistår med forslag til aktiviteter og er aktuelle samarbeidsparter til ulike arrangement, samt informerer om hvor det kan søkes om tilskuddsmidler til ulike aktiviteter.

4.1.4 Organisering

Målet til BUK Stavanger er å ivareta de frivillige organisasjoners interesser overfor offentlige myndigheter og andre instanser. BUK skal også fremme kontakt og kommunikasjon mellom medlemsorganisasjonene.

Organisasjonstype	Antall medlemmer	Organisasjoner % andel	Medlemmer % andel	Møter % andel	Tilskudd % andel
Religiøse	3 147	47 %	37 %	42 %	43,5 %
Speidere	1 478	21,5 %	17,5 %	41,5 %	23 %
Humanitære/ friluft	2 812	7 %	33,5 %	7 %	20 %
Kultur, politikk, andre	750	18 %	9 %	9 %	10,5 %
Flerkulturelle	271	6,5 %	3 %	0,5 %	3 %

Tabellen over viser at speidergrupper og religiøse organisasjoner får en stor del av tilskuddet. Dette henger sammen med at aktiviteten er fordelt på mange grupper som har stor aktivitet spredt over hele byen.

Humanitære- og friluftorganisasjoner får en forholdsvis større andel av midlene enn aktiviteten tilsier. Dette skyldes i hovedsakelig at det gis støtte pr. betalt medlem og ikke på grunnlag av aktivitet. Stavanger Turistforening har hele 87 % av medlemmene i denne grupperingen. Organisasjoner som får driftstilskudd blir automatisk medlem av BUK. Ordningene omfatter ikke idrettslag og skolekorps, da de har egne tilskuddsordninger.

Når det gjelder Bydelshusene, er brukermedvirkning og medbestemmelse kjerneprinsipper. Frie ungdomsgrupper har ofte tilhørighet der og får bistand fra fritidslederne til sin aktivitet. Fritidslederne i bydelshusene kjenner bydelen godt og stimulerer til samhandling mellom

BUK ledes av et styre som velges blant medlemsorganisasjonene. Styrets medlemmer skal ivareta BUKs` totale medlemsmasse og deres interesser. Stavanger kommune, ved Ungdom og fritid, fungerer som sekretariat.

BUK skal være en høringsinstans i saker som vedrører barne- og ungdomsarbeidet i Stavanger kommune. BUK gir uttalelse til kommunale styrever og utvalg, samt administrasjonen, vedrørende barne- og ungdomsorganisasjonene. BUK skal være et bindeledd mellom Stavanger kommune, Ungdom og fritid, og barne- og ungdomsorganisasjonene og ved behov ha orienteringsmøter, barne- og ungdomskonferanser og lignende i samarbeid med kommunen.

BUK avholder årsmøte november hvert år. I forkant av årsmøte arrangeres en kontaktkonferanse som har fokus på tema som er aktuelle for det frivillige barne- og ungdomsarbeidet.

Alle bydelshusene, fritidssentrene og frivillig-sentralene er organisert under avdeling Ungdom og fritid i Stavanger kommune.

4.1.5 Utviklingstrekk på feltet

Frivilligheten er i endring og stadig færre knytter seg over lengre tid til samme organisasjon. De som bidrar vil ofte stille opp på bestemte og tidsavgrensede prosjekter. Det er også økt behov for at organisasjonene har ansatte som tilrettelegger for frivillighet.

Tilskuddsordningene er ikke blitt endret på lang tid og er i stor grad knyttet opp mot medlemskap noe som nødvendigvis ikke fører til aktivitet. Definisjonen av hva som er et medlemskap er noe uklart, da ikke alle medlemskap er knyttet opp mot aktivitet, for eksempel at et medlemskap gir økonomiske fordeler eller tilgang til tidsskrifter. Stadig flere organisasjoner har ikke medlemskap og satser kun på aktivitet, noe som hindrer muligheten til å få økonomisk støttet.

De senere år har det blitt etablert «Frie ungdomsgrupper» som driver med bestemte aktiviteter. Disse er ikke opptatt av organisasjonsbygging, men ser viktigheten av å kunne drive med en bestemt aktivitet. Dette er grupper som ofte ikke har en klart definert tilhørighet hos verken BUK eller idrett.

Stadig flere oppgavene i organisasjonene kan ikke utføres av frivillige både på grunn av ferdigheter og krav til formell kompetanse. Dette gjelder spesielt organisasjoner med egne bygg. Nasjonale, ofte statlige, tilskuddsordninger har klare mål for støtten. Dette kan føre til at aktiviteten styres av økonomiske tilskuddsordninger og går på bekostning av å organisasjonenes egenart.

Lokale avdelinger til større nasjonale organisasjoner opplever at store ressurser går til sentral administrasjon som ikke fører til direkte aktivitet for barn og unge.

4.1.6 Utfordringer

- Økt behov for ansatte som tilrettelegger for frivillighet.
- Eksisterende støtteordninger fremmer ikke automatisk aktivitet.
- Det er behov for en klarere definisjonen på hva som er et medlemskap.
- Organisering og tilskuddsordninger er ikke tilpasset frie ungdomsgruppe og organisasjoner uten medlemskap.
- Organisasjoner med egne bygg mangler kompetanse og økonomi til forsvarlig drift og vedlikehold.
- Kjernevirksomheten kan trues av at de sentrale tilskuddsordningene har andre mål. Økonomiske støtteordninger har i stor grad fokus på at viktige samfunnsoppgaver skal løses og kan være til hinder for organisasjonenes egenart.

4.1.7 Delmål

1. Legge til rette for at flere organisasjoner har mulighet til å ha ansatte som legger til rette for frivillighet.
2. Få på plass tilskuddsordninger som fremmer aktivitet og forenkling av søknads-skjemaene.
3. Utarbeide en klarere og ny definisjon på hva som er et medlem.
4. Legge til rette for frie ungdomsgrupper og organisasjoner som satser på aktivitet og ikke medlemskap.
5. Legge til rette for at organisasjoner kan få drive med egen kjernevirksomhet.
6. Videreføre arbeidet med bydelsdager, festivaler og arrangement i bydelene på tvers av generasjonene i samarbeid med frivillige lag og organisasjoner.
7. Ungdom og fritid ønsker å tilrettelegge for økt kompetanse i å samhandle med internasjonale organisasjoner.

4.2 Levekår (helse og omsorg)

4.2.1 Overordnet mål

Stavanger kommunes tjenester på levekårsområdet har som mål å bidra til at hver person får mulighet til å leve og bo selvstendig og til å ha en aktiv og meningsfylt tilværelse i felleskap med andre. For å nå dette målet ønsker Stavanger kommune å spille på alle de ressurser som omgir det enkelte individ. Samarbeidet mellom offentlige etater, frivillige organisasjoner, lokalsamfunn og familie er av stor betydning. Stavanger kommune ønsker derfor å legge til rette for dialog gjennom etablering av samarbeidsformer og møteplasser mellom kommunale virksomheter og frivillige lag og organisasjoner. Slik kan både menneskelige og økonomiske ressurser utnyttes på best mulig måte. Kommunens virksomheter vil ta imot innspill fra frivillige om samspill og samhandling på en positiv måte.

Trygghet, trivsel og sosial kapital er beskrivelser av sosiale og samfunnsmessige effekter av deltakelse i frivillig aktivitet og i frivillige organisasjoner. Tilbud gitt av frivillige er først og fremst et supplement til kommunens tjenestetilbud. Kommunale tjenester skal ikke uten videre erstattes av frivillige. Her er det viktig å skille mellom frivillige organisasjoner som profesjonelle tilbydere av tjenester og mer ordinært frivillig humanitært arbeid.

4.2.2 Fakta

Det er vanskelig å gi en fullstendig objektiv oversikt innen levekårsområdet da det vil være noen organisasjoner som grenser opp mot andre felt, for eksempel foreninger med barn/unge som målgruppe eller overveiende unge medlemmer. I tillegg vil antallet variere etter som noen organisasjoner legges ned og nye kommer til. Med disse forbehold, så er det ca. 70 organisasjoner med i oversikten, men antallet er antageligvis høyere. Ved registrering i Tilskuddsportalen vil vi få et mer nøyaktig antall.

Stavanger kommune bidrar med store tilskudd til frivillig arbeid på levekårsområdet. Tilskuddet deles direkte til frivillige lag og organisasjoner i forbindelse med budsjettbehandlingen, og søknadsfristen hvert år er 1. mai. I 2014 ble

det tildelt kr. 7 303 000. I tillegg ble det brukt kr. 5 935 000 til lag, organisasjoner og private institusjoner som kommunen har oppdrags- eller rammeavtale med (Fontenehuset, Skipper Worses eldresenter og Hinnasenteret). Oppdragsavtaler innebærer at forholdet mellom Stavanger kommune og organisasjon i sin helhet er regulert av avtalens innhold.

4.2.3 Kjennetegn

I motsetning til for eksempel idrett, så er organisasjonene innen levekår svært differensierte når det gjelder målsetning og funksjon. Noen er rene interesseorganisasjoner, mens andre har svært konkrete oppgaver og tilbud. I St.meld 47 om Samhandlingsreformen omtales frivillige organisasjoners betydning i forhold til helsefremmende arbeid. Stortingsmeldingen henviser spesielt til St. meld. nr. 39 *Frivillighet for alle* og da særlig kapittel 8 om Velferd og folkehelse. I tillegg fremhever St. meld nr. 47 disse punktene hvor frivillig arbeid kan spille en vesentlig rolle:

- Frivillige organisasjoners arbeid innen rusfelt, kosthold og tobakksforebygging
- Tiltak som kan bidra til at brukere mestrer sin livssituasjon
- Frivillige organisasjoners evne og vilje til å se nye grupper, oppdage nye behov og bringe frem de "ikke-sette"
- Bidra til at pasienter mestrer bredden av utfordringer i sin livssituasjon
- Likemannsarbeid

Det er svært store forskjeller mellom organisasjonene når det gjelder medlemmer, budsjett, ansatte og formalisert struktur. Noen store organisasjoner får mye støtte fra det offentlige og har flere heltidsansatte og politisk/administrativ kontakt, mens andre drives ubetalt på fritiden av ildsjeler.

4.2.4 Organisering

Fra kommunens side er frivilligsentralene en viktig faktor når det gjelder samordning av frivillig innsats. Frivilligsentralene samarbeider med enkeltpersoner, foreninger/lag og med det offentlige tjenestetilbudet. Den daglige virksomhet er å initiere, mobilisere og koordinere frivillig aktivitet. I tillegg finnes eldrerådet og funksjonshemmedes råd som har status

Juhuu, Preikestolen!
for ein utsikt! Den måå bare nydas!
Guttar, spring
nev og kjøb
ein krone is
te meg plis!

Oppofrande folk

som høringsinstans, og disse vil i flere tilfeller behandle saker som omfatter organisasjonene.

Stavanger kommune eier og driver i dag tre frivilligsentraler:

- Storhaug Frivilligsentral som dekker Storhaug bydel.
- Frivilligsentralen Hillevåg og Hinna som dekker bydelene Hillevåg og Hinna.
- Eiganes /Tasta Frivilligsentral som dekker bydelene Eiganes og Tasta.

Sentralene skal legge vekt på tverrfaglig samarbeid med frivillige organisasjoner, lag og det offentlige på lokalt plan. Samtidig skal Frivilligsentralene være aktive støttespillere for å skape gode, levende lokalmiljø og koordinere lokalt engasjement, nærmiljøutvikling og kulturelt mangfold. Sentralene er geografisk forankret med lokalt valgte styre i bydelene Hinna, Eiganes og Storhaug. Styrene er sammensatt av representanter fra kommunen, lokale politikere og frivillige. Det lokale bydelsutvalget er årsmøte og godkjenner rapport, regnskap, årsplan og budsjett og velger nytt styre.

Bydelene Madla og Hundvåg har i dag ikke frivilligsentral, men innbyggerne i disse bydelene kan fritt benytte øvrige frivilligsentraler i byen.

Det er mange frivillige som er knyttet til alders- og sykehjemmene, men antallet varierer. Øyane sykehjem har hele 60-70 frivillige, mens mens andre kun har to til tre frivillige. De fleste alders- og sykehjemmene har ca.15-20 frivillige. Rekrutteringen foregår gjennom et mangfold av kanaler: kjente, venner, naboer, pårørende, Røde Kors, menigheter, ulike losjer, stands, brosjyrer, annonser i bydel-saviser, Frivilligsentralen, tidligere ansatte eller folk som tar kontakt selv. Noen av alders- og sykehjemmene har en ansatt frivillighetskoordinatorer som har ansvaret for det frivillige arbeidet ved alders- eller sykehjemmet. Noen av disse har også regelmessige møter i et eget råd, knyttet til frivilligsentralen i bydelen. En oversikt over hvilke sykehjem som har slike stillinger finnes i vedlegget.

Innenfor psykisk helseområdet er det etablert en samarbeidsarena mellom Stavanger

kommune og aktuelle brukerorganisasjoner. Brukerrådet drives av kommunen og består av Mental helse Stavanger, Landsforeningen for pårørende innen psykiatri (LPP), Pårørende-senteret, Senter for spiseforstyrrelser, Fontenehuset og OCD - foreningen Ananke (tvangslidelser).

4.2.5 Utviklingstrekk

Flere organisasjoner melder om at det er vanskeligere å få folk til å forplikte seg både på tidspunkt og omfang av innsatsen. Det er fremdeles en stor gruppe som binder en betydelig del av sin fritid til frivillig arbeid, men det kan virke som om det er en voksende gruppe som krever fleksibilitet og råderett over egen innsats i større grad enn tidligere. Dette kan selvsagt være problematisk for organisasjonene, men det representerer også en mulighet til å engasjere nye grupper av frivillige, grupper som en tidligere ikke har nådd.

4.2.6 utfordringer

Utfordringen er å stimulere, motivere og ikke minst engasjere mennesker som av forskjellige årsaker ikke deltar i frivillige aktiviteter. Det vil være hensiktsmessig å få mer kunnskap om rekrutteringspotensialet og motiver for deltakelse. I St. meld 29 (2012-2013, 4.5.2) *Morgensdagens omsorg* vises det til erfaringer fra andre nordiske land at en relativt omfattende offentlig organisert og finansiert omsorg ikke utkonkurrerer frivillighet. Tvert imot kan erfaringene tyde på at redusert offentlig omsorg også reduserer frivillig innsats. En gjennomtenkt og kompetent organisering er en av suksessfaktorene for å sikre økt frivillighet i omsorgstjenesten. Frivillige må rekrutteres, motiveres, opplæres, følges opp og ivaretas. Det kan være en sentral utfordring å formulere prinsipper for hvordan ansatte i kommunen og frivillige skal arbeide sammen. Det er behov for en løpende dialog med frivillige lag og organisasjoner om hvilke typer oppgaver eller områder hvor de kan bidra, samt hvor det kan være behov for å inngå formelle avtaler.

Det er viktig å utvikle arenaer for frivillighet. Erfaringer viser at frivillig arbeid blant eldre utløses i nærmiljø og av aktivitet ved lokale eldresenter eller frivilligsentraler. Sentralene

utvikles av menneskene som deltar og vil være åpne for alle som ønsker å bidra med sin frivillige innsats. En tendens ved frivilligsentralene er en økende grad av sosiale gruppetiltak framfor en-til-en aktiviteter. Gjennom sosiale gruppetiltak innen ulike områder og temaer kan flere innbyggere inkluderes.

4.2.7 Delmål

- **Legge til rette for at frivillige lag og organisasjoner i større grad enn i dag kan bidra til å utvikle og utforme kommunes tjenester**

Frivillige lag og organisasjoner representerer et stort potensiale for å sikre innovasjon og utvikling av tjenester på levekårsområdet. Frivillige lag og organisasjoner kan, i langt høyere grad enn i dag, inndras i det forebyggende og oppsøkende arbeidet og derved også identifisere helt nye områder, hvor frivillig sektor kan spille en rolle. Mulighetene for et forum for kriseberedskap skal utredes.

- **Bidra til bedre rekruttering og fastholdelse av frivillige knyttet til levekårsvirksomhetene**

Andelen voksne som yter frivillig innsats innen levekår er betydelig mindre enn på for eksempel kultur- og fritidsområdet. Frivillige lag og organisasjoner kan styrkes ved å fokusere på mangfold blant frivillige. Mangfold skaper muligheter for å tenke annerledes, se nye muligheter og løsninger, samt motivere bredere og tiltrekke flere frivillige og brukere.

- **Forskjellighet utgjør en styrke, men også en meget direkte utfordring**

De frivillige organisasjonene er forskjellige og har derfor meget forskjellige forutsetninger og kompetanser for å inngå i et likeverdig samarbeid med offentlige sektor. Der er derfor behov for å styrke de frivillige organisasjoners muligheter for å inngå i forskjellige samarbeidsmodeller.

- **Å forstå hverandres ståsted**

Samarbeidet mellom kommunen og frivillige organisasjoner fungerer godt, men det kan bli bedre. Manglende kunnskap og innsikt i hverandres arbeidsvilkår og innsats er ofte en barriere for samarbeidet. Det er

et mål å utvikle gode møteplasser, hvor dette blir løftet fram og diskutert.

- **Klare spilleregler**

Det er ofte en utfordring i å invitere frivillig sektor inn i løsningen av oppgavene som virksomhetene innen levekårsområdet utfører. Dette kan bidra til at i det konkrete samarbeidet mellom eksempelvis frivillige og en virksomhet kan oppstå tvil om retningslinjer for samarbeidet og fortolkningen av de regler som danner rammen rundt ivaretagelsen av oppgaven. Det må i samarbeid utarbeides klarere retningslinjer for dette.

Strategier for å nå disse målsettingene er nærmere utdypet i vedlegget under Levekår.

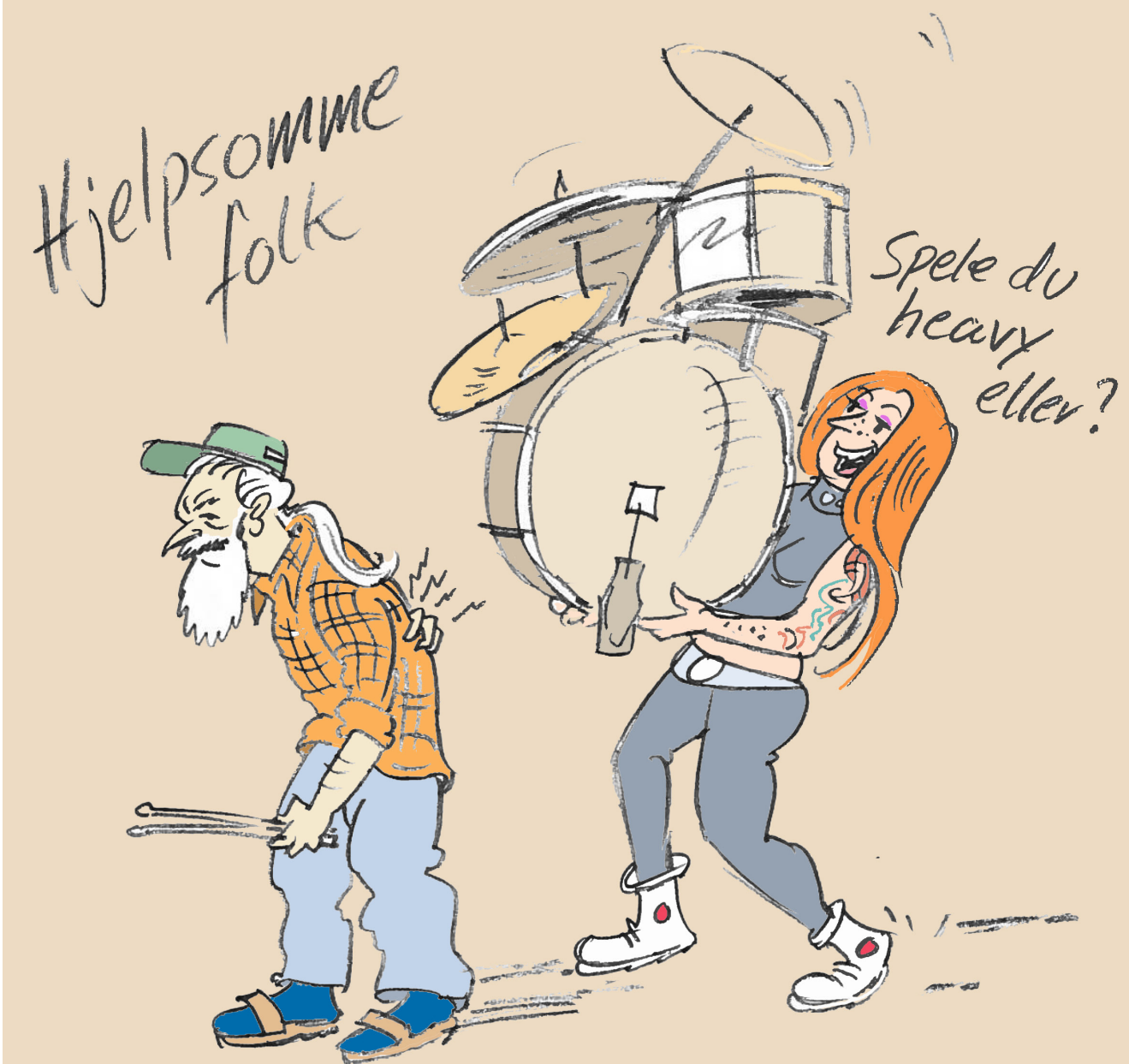
4.3 Kultur

4.3.1 Overordnede målsettinger

Frivilligheten på kulturområdet er bred, og er en sentral del av den kulturelle grunnmuren. Feltet dekker organisasjoner og enkeltpersoner; elever, idealister, foreldre og «ulønnede profesjonelle». Kommunen prøver å legge til rette både for bredde og elite, for hender og hoder.

For enkeltpersoner handler dette ofte om en aktiv deltakelse i lokalsamfunnet, med positive effekter for personlig utvikling, sosialisering og nettverk. I et litt større bilde bidrar frivilligheten til at regionens befolkning får ta del i store kulturelle opplevelser. Videre er den kulturelle frivilligheten en betydelig medspiller ovenfor både det profesjonelle og kommersielle kunst- og kulturlivet.

Alt dette må videreutvikles. Stavanger trenger aktive, inkluderte og engasjerte innbyggere, som er med og skaper en levende kulturby. Dette er forankret både i Kommunedelplanen for kunst og kultur 2010-2015, og også i Stavanger kommunes nylig vedtatte arrangementsstrategi; med vedtak om at man ønsker både mer og bedre aktivitet i Stavanger.

4.3.2 Fakta

Kommunen støtter en rekke kunst- og kulturorganisasjoner som baserer seg på frivillig aktivitet (se vedlegg). Herunder er blant annet:

- 29 kor og 4 skolekor
- 15 voksenkorps og 21 skolekorps
- 22 festivaler
- 13 kulturarrangører
- 79 organisasjoner tilknyttet Internasjonalt kulturnettverk
- 27 scenekunstgrupperinger, historielag, museale venneforeninger, m.m.

Stavanger kommune har ikke et nøyaktig tall over antall kulturfrivillige, og timene som de legger ned. Men det er svært omfattende. I tillegg er det mange mindre kunst- og kulturorganisasjoner som ikke er tatt med her, fordi de ikke er synlige som søkere. Det er i dag ikke noe felles register, men både Frivillighetsregisteret i Brønnøysund og Tilskuddsportalen som er under etablering og hvor alle må registrere seg, vil i fremtiden bedre denne oversikten. Flere lokale lag er koblet opp mot frivillighets-sentraler i bydelene.

4.3.3 Kjennetegn

Kulturfrivilligheten kjennetegnes av at man er med av fri vilje og at man er engasjert av lyst - og ikke er med på grunn av at det er en kommunal fellesoppgave som skal løses. Den inkluderer alt fra den klassiske kor- og korpsfrivilligheten, som i hovedsak handler om praktisk tilrettelegging, veiledning og finansiering. Dette er samfunnsbygging som fungerer som lærings- og dannelsesprosjekter for barn og unge. De menneskelige og samfunnsbyggende verdiene er også svært betydelige med hensyn til til de mange internasjonale organisasjonenes virke. I den motsatte ende har vi flere høykompetente fagfunksjoner som for eksempel innenfor kunst- og arrangementsproduksjon.

Frivilligheten sier ikke noe om kompetansenivået, og flere store kulturprosjekter gjennomføres helt ulønnet. Her gir imidlertid frivilligerfaringen stor verdi i form av nettverk og referanser. Kulturarven vår formidles også i et samspill med frivillige lokale historiefortellere. Heldigvis finnes det stor vilje til å skape

kunst, opplevelser og å formidle lokale positive fortellinger.

Dette mangfoldet synliggjør at det trengs mange ulike innretninger av tiltak som kan stimulere feltet til nytenking og utvikling. Det anses ikke å være en høy terskel for å koble seg på som en selvstendig frivillig i kulturfeltet, da de fleste organisasjoner, festivaler og læringstiltak stadig har åpne utlysninger etter nye engasjerte.

4.3.4 Organisering

Kulturfeltet har ingen lokal, felles paraplyorganisasjon. Organisasjonene er ofte del av kretsledd, eller er medlemmer i nasjonale interesseorganisasjoner. Visse sjangerområder har profesjonsorganisasjoner (bl.a. musikk, visuell kunst og film), med medlemmer fra det lokale kunstlivet. De internasjonale organisasjonene er organisert via Internasjonalt kulturnettverk på Sølvsberget. Den internasjonale byen utgjør 21,1% av befolkningen, med personer fra rundt 179 nasjoner.

Kommunens dialog med de frivillige organisasjonen består i de fleste tilfellene av årlig søknadsbehandling, hvor det ytes støtte etter vedtatte kriterier. Mye av det kultursjefen disponerer til festivaler, kulturarrangører, kor, korps og kulturorganisasjoner kan knyttes opp mot aktivitet fra frivillige aktører. Stavanger kommune bevilger ca. 6 millioner årlig til kulturfestivalene, 1,75 millioner på kulturarrangørene, 0,9 mill på kor, korps og kulturorganisasjoner. Stavanger kulturskole fordeler dirigenttilskudd til skolekorps og skolekor, og har arbeidsgiveransvaret for dirigentene og en rekke av korpsenes instruktører. Internasjonalt kulturnettverk bidrar i hovedsak med infrastrukturelle ressurser, samt de avlaster administrativt og gjennomfører kompetansebyggende tiltak.

Stavanger kommune har en sentral rolle med å stille øvings- og aktivitetsrom til disposisjon. Kommunens plan på kulturell infrastruktur; kulturarenaplanen 2013 -2025; ble presentert bredt for hele kulturfeltet.

Det er få lovpålagte oppgaver på kulturfeltet utenom kulturskole og bibliotek. Dermed

står kommunen i stor grad fritt til å gjøre sine prioriteringer og satsninger. Uavhengigheten går også andre veien; kommune skal forsøke å holde armlengdes avstand i forhold til hva som støttes/produseres av kulturinnhold.

4.3.5 Utviklingstrekk på feltet

Feltet preges av flere av de samme utviklingstrekk som andre områder. Tidsklemma har blitt ett større problem enn betalingsvilje. Viljen til langsiktig involvering i organisasjoner er redusert. Mer papirarbeid og nye offentlige krav har økt behovet for administrative ressurser.

For studentene preger både kunnskapsløftene og svak studiefinansiering utviklingen. Flere studenter må studere og jobbe mer, framfor å bruke tiden på å være frivillig. Færre humanistiske fag på UIS har forsterket reduksjonen av studentenes kulturengasjement.

På den annen side er noen utviklingstrekk positive for deler av kulturfeltet. Ønske om korttidsengasjement passer godt til blant annet festivalarbeid. En slags «shoppingfrivillighet» støtter også utviklingstrekk hvor involveringen skal vise tydeligere hvem den frivillige er og står for, og at man ved frivillig engasjement i sterkere grad ønsker å synliggjøre sin egen historie og identitet.

Svak økonomi og lav utdanning er de viktigste forklaringene på et skjevfordelt mønster i frivillig organisasjonsdeltagelse og den generelle kulturbruken. Dette er ikke «innvandrer-spesifikke» barrierer, men barrierer som også grupper i minoritetsbefolkningen rammes av. Minoritetsforeldre følger mindre opp norske klassikere som idrett, korps og speiding, men er desto mer aktive innenfor kulturaktiviteter som musikk og dans, samt aktiviteter i tros-samfunn.

4.3.6 Utfordringer

De frivillige bør kunne gis mulighet til å komme seg opp på ønsket kvalitativt nivå, og dermed være nyttige medspillere i utviklingen av en levende kulturby. I så stor grad som mulig bør kommunen hjelpe til med infrastruktur og ressurser til krevende, kjedelige oppgaver, som hindrer frivillig kapasitet å bli brukt. Kunnskap om motivasjonsfaktorer for frivillighet må deles bedre. Og det må være for-

ståelse for at motivasjonene er svært varierte (mestring, sosialisering, nettverksbygging, gratisbillett, t-skjorte, mv.), og at det dermed tilbys ulike typer tiltak. Her er ingen universal-løsning.

Dreining mot opplevelses-shopping og korte engasjementer preger feltet. Det vil bli enda vanskeligere å rekruttere styremedlemmer som vil ta et ansvar over tid, og det er allerede en utfordring å finne frivillige til hverdagskulturen. Maijazz har f.eks. informert om at det er lettere å skaffe 140 frivillige til deres årlige festival, enn det er for Stavanger Jazzforum å skaffe 4 frivillige til en ordinær konsert resten av året.

På mindre steder finner man gjerne en enda større grad av engasjement over å få til store og synlige kulturarrangementer. Større forhold, oljeprisdrevet kostnadsnivå, strenge myndighetskrav og aktive kommersielle aktører er begrensende elementer for denne typen kulturfrivillighet i Stavanger.

4.3.7 Delmål

1. Øke kompetanse

Frivilligheten er i endring, og det trengs stadig påfyll for å tilrettelegge for enkeltpersoners deltakelse og for å gjøre organisasjonene gode. Det bør foretas nærmere avklaringer mellom organisasjonene og kommunen om hvordan et kompetanseprogram kan defineres og iverksettes (om det er på personlig nivå; læring, mestring, sosialisering, eller på organisatorisk nivå: økonomi, markedsføring, rekruttering, osv.). Internasjonalt kulturettnettverk har årlige kurs innen økonomi, styrearbeid og demokratiforståelse. Norges Musikkorps Forbund Rogaland arrangerer kurs for styremedlemmer med mål om en enklere korpshverdag. Kulturskolen har utarbeidet en «korpshåndbok» med anbefalinger for et godt samarbeid mellom de og korpssene. Slike eksempler bør deles, og kan være til inspirasjon for andre aktører i kulturfeltet.

Det vil også være hensiktsmessig å etablere mer overordnede informasjonskanaler hvor man så direkte som mulig kan anbefale innretning på søknader, samt også informere om håndtering av offentlige reguleringer for frivilligfeltet.

En annen utfordring er å optimalisere bruken

av «digitale frivillige». Stor endringsvilje, kombinert med jevnlig informasjonstiltak (bl.a. i samarbeid med kommunen), kan være nødvendig for å forløse potensialet.

2. Bedre finansiering

Finansieringen kan først og fremst bedres ved å bli flinkere til å utnytte muligheter, bl.a. Frifond, momskompensasjon og Tilskuddsportalen. De kommunale ordningen må være lett tilgjengelige, og det skal være kontakt-informasjon til saksbehandlere for å kunne gi direkte råd til søkerne. Det har kommet innspill om at kommunen skal vektlegge kvalitetsvurderinger av søkers aktiviteter sterkere. Aktører med gode resultater og klare ambisjoner bør gis mulighet til å utvikle seg. Kvalitetsbegrunnelser ligger til grunn bl.a. ved vurderinger av festivaler og enkeltstående kunstprosjekter. På et grunnnivå vil det være en stor byråkratiske oppgave, og det gir f.eks. liten gevinst i å kvalitets-rangere Stavangers 29 kor.

3. Rekruttere frivillige

Det trengs stadig nye frivillige, og det er viktig å være bevisst de viktigste motivasjonsfaktorene. Organisasjoners oppgave blir å tilrettelegge for engasjement med utgangspunkt i disse. Det betyr ikke at det skal sys puter for de frivillige, men at man skal finne utfordringer som de lar seg inspirere av. Slikt kan vi utløse en utrolig innsatsvilje. Kommunen ønsker tydeligere å vise sin anerkjennelse overfor de som legger ned en stor innsats. En årlig, større inspirasjonsdag og mer aktiv oppfølging av frivilligfeltet vil kunne bidra til dette. Kulturlivets mange opptredener, tilstelninger og konserter er gode anledninger for det offentlige å vise ansikt, og dermed gi anerkjennelse for arbeidet som utføres. Kommunen bidrar selv som en aktiv aktør ift. infrastrukturelle utbygginger. Gode fysiske forhold er en forutsetning for bred frivillig aktivitet. Offentlige utbygginger kan også bidra til at generelle krav til tekniske forhold og servicenivå øker. Slike høyere krav vil kunne legge press på frivillige aktører, mht. hva de kan klare å tilby. Dette vil kommunen forsøke å ta hensyn ved framtidige arenaplanarbeider. Strategier for å nå disse målsettingene er nærmere utdypet i vedlegget

4.4 Idrett

4.4.1 Overordnet mål

Sikre gode rammevilkår for frivillig arbeid i idretten.

Gode rammevilkår er ofte en betydningsfull faktor når det gjelder motivasjon til frivillig arbeid. Det er derfor viktig for Stavanger kommune å legge til rette for frivillig arbeid innenfor idrett gjennom å sikre gode og forutsigbare rammevilkår for idrettsorganisasjonene.

4.4.2 Fakta

I Stavanger er det i overkant 41 000 medlemmer i den organiserte idretten, fordelt på ca. 160 idrettslag. I tillegg kommer bedriftsidretten med sine 17 000 medlemmer. De fleste idrettslagene er sær-idrettslag, men det er også et fåtall fleridrettslag. Størrelsen på idrettslagene varierer. 23 av idrettslagene i Stavanger har over 500 medlemmer og kan betegnes som store idrettslag. Idrettslagene er medlemsbaserte, og ledes av et styre. Tilskuddsordninger er et viktig virkemiddel for Stavanger kommune på idrettsområdet.

Tilskuddsordninger	Budsjett 2014
Driftstilskudd	3 725 000
Anleggstilskudd	850 000
Tilskudd til administrative stillinger	1 400 000
Integreringstilskudd	600 000
Idrett +	550 000
Tilskudd til større idrettsarrangement	1 700 000
Driftstilskudd til idrettsrådet	1 361 000

Utover nevnte tilskudd opererer Stavanger kommune med «gratisprinsippet» som en bærebjelke i idrettspolitikken. Det går ut på at kommunen stiller sine idrettsanlegg til disposisjon til den organiserte idretten innenfor vedtatte åpningstider. Idrettslagene betaler kun for aktiviteter utover ordinær åpningstid. Idrettens ildsjelpris, som er et samarbeid mellom Stavanger kommune og idrettsrådet, deles ut første nyttårsdag. Dette sammen med hedring av norske- og internasjonale mestre fra Stavanger kommune. Årets ildsjel mottar 25 000 kr. Videre legger Stavanger kommune til rette for frivillig arbeid gjennom å engasjere idrettslag som tilsynsvakter på kveldstid ved skolelokalene.

Tålmodige folk

4.4.3 Kjennetegn

Norsk idrett er bygd opp av en kultur som inkluderer frivillighet som en sterk ressurs for at idretten skal kunne forvaltes som den gjør i dag. Frivillighet er idrettens viktigste grunnstein, og den frivillige innsatsen er en forutsetning for driften av og aktiviteten i norske idrettslag. I idrettslagene handler frivillighet om å ta en deltakerrolle hvor enhver bidragsyter er med på å skape et tilbud til fellesskapet.

I Stortingsmelding nr. 26 (2011-2012) kommer det frem at de som driver med frivillig arbeid innenfor idrettsorganisasjonene skiller seg ut fra frivillige i andre organisasjoner på flere områder. Et kjennetegn ved den frivillige innsatsen innenfor idretten er at den i stor grad utføres av foreldre, som på denne måten gjør en innsats for egne barn og deres venner. Det er også slik at en høyere andel av de frivillige i idrettsorganisasjonene har barn enn hva som er tilfelle for frivillige i andre organisasjoner. Mens andre organisasjoner har en betraktelig høyere andel eldre frivillige, er vel 79 prosent av de frivillige i idrettsorganisasjonene mellom 21-50 år. De frivillige i idrettslagene er hovedsakelig, og i større grad enn frivillige i andre organisasjoner, motivert til å gjøre noe for en konkret «sak». Frivillige i idrettslag oppgir også i større grad enn i andre organisasjoner at de er frivillige fordi de har venner som er det, fordi de føler sosialt press og at de er oppfordret av venner eller familie.

Det mest grunnleggende spørsmålet når det gjelder det frivillige arbeidets posisjon i norsk idrett er hvor sentralt dette arbeidet står i idrettslagene. Landbaserte undersøkelser gjennomført av Institutt for samfunnsforskning viser at nær 70 prosent av idrettslagene baserer driften utelukkende på ulønnet arbeid og i 90 prosent av idrettslagene utføres i underkant 85 prosent av arbeidet av frivillige. Sammenlignet med slutten av 90-tallet er det en minimal tilbakegang. I den daglige driften kjennetegnes frivillig arbeid ved at det er de aktivitetsorienterte arbeidsoppgavene (trening, oppmann, støtteapparat) det legges ned mest. Dette utgjør godt over halvparten av det frivillige arbeidet. Mens administrative arbeidsoppgaver (daglig ledelse og regnskap)

utgjør i underkant av en fjerdedel av det totale frivillige arbeidet. Utover den daglige driften legges det også ned betraktelig med frivillig arbeid av idrettslagene under ulike idrettsarrangement. Dette kan være både store og mindre arrangement, som for eksempel Tour des Fjords, Norges Mesterskap, håndballandskamper, mini turneringer og lignede. Det vises for øvrig til vedtatt Arrangementsstrategi for Stavanger kommune. I tillegg legger idrettslagene ned betydelig av frivillig arbeid på inntektsbringende tiltak. Dette er den viktigste enkeltstående inntektskilden, og omfatter det idrettslag får inn gjennom aktivitetstyper som loppemarkeder, kakeotterier og dugnader av ulike slag.

4.4.4 Organisering

De fleste idrettslagene er medlem i Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komite (NIF). De er videre organisert gjennom særforbund, idrettskrets og særkrets. Flere av idrettene er tilknyttet allianser i Stavanger kommune, som har som oppgave å fordele treningstider, samt fremme saker på vegne av sin idrett.

Idrettsavdelingen er en fagavdeling under Bymiljø og utbygging (BMU). Politisk hører fagavdeling idrett til under kommunalstyret for Kultur og idrett. Hovedoppgavene til fagavdelingen er å planlegge behov for nye idrettsanlegg. De har også rollen som forvalter av alle kommunale idrettsanlegg. De har kontakt med alle idrettslag og idrettsråd samt administrerer treningstider, arrangement og tilskudd. Idrettsavdelingen tilrettelegger for idretten, mens det er idrettsrådet som har direkte kontakt med idrettslagene angående drift og det frivillige generelt.

Idrettsrådet er et organisasjonsledd i idrettens organisasjon på kommunenivå og består av alle idrettslagene i kommunen som er tilsluttet Norges idrettsforbund. Idrettsrådets rolle er å legge til rette for idretten i Stavanger. Idrettsrådet skal være en arena for samarbeid mellom lagene, mellom idretten og kommunen, og mellom lagene og idrettskretsen.

Idrettsrådets styre er valgte representanter fra idrettslag i Stavanger. Idrettsrådet Stavanger er et bindeledd mellom kommunen og idretten og har derfor noen kommunale oppgaver overfor idrettslagene. Det består blant annet av fordeling av kommunale driftsmidler til idrettslag og tilskudd til ulike prosjekter til idrettslag gjennom ordningen Idrett+.

4.4.5 Utviklingstrekk

- *Profesjonalisering og vanskelig å rekruttere*

Det er et utviklingstrekk at det blir flere ansatte i idretten. I Stavanger kommune har 25 idrettslag ansatte i minimum 50% stilling. Det påstås at når et kunnskapsfelt profesjonaliseres skyves de frivillige ut. Fagliggjøring på idrettsfeltet har stort sett fulgt et annet løp hvor økt profesjonalisering av ledere og trener har ført til at den frivillige innsatsen ofte flyttes til inntektsbringende tiltak. Det kan derimot stilles spørsmål om under hvilke betingelser profesjonalisering styrker den frivillige innsatsen, eller når fagliggjøring medfører at det frivillige engasjementet svekkes. Stavanger kommune er av den oppfatning at administrativt ansatte innenfor idrettslag bedrer organiseringen av frivillige. Dette er i stor grad positivt da det frivillige arbeidet blir bedre strukturert og tilrettelagt.

Idretten i Norge har tradisjonelt vært basert på frivillig innsats og dugnadsarbeid, men de siste årene har de markedsøkonomiske og kommersielle sidene ved driften blitt tillagt større betydning. Idrettslagene må i økende grad forholde seg til en virkelighet preget av økt konkurranse og uforutsigbarhet der frivillighet møter markedets krav om lønnsomhet og kapital. I fremtiden blir den frivillige organisatoriske formen nødt til å tilpasse seg et stadig økende krav om profesjonalisering.

- *Stabilitet*

Et annet trekk det er verdt å merke seg er at omfanget av frivillig innsats på idrettsområdet er veldig stabilt. Fortsatt er det slik at norsk idrett er helt avhengig av frivillig arbeid og de fleste idrettslagene drives nesten utelukkende av frivillig arbeid.

4.4.6 utfordringer

Idrettsbevegelsen står til dels overfor de samme utfordringer som organisasjonslivet generelt i forhold til å rekruttere og holde på frivillige. Organisering og strukturering av det frivillige arbeidet, samt søknad på kommunale tilskudd og treningstider krever mye administrasjon og kan derfor være utfordrende for idrettslagene.

Frivillig arbeid i idrettslag utføres i stor grad av foreldre. Frivilligheten er under press etter som mange foreldre og foresatte har en travel hverdag og ikke alltid klarer å følge opp de krav som stilles når det gjelder å gjøre en jobb for idrettslaget, for eksempel som oppmann. Noen kjøper seg «fri» fra det frivillige arbeidet. Det er også en utfordring med å få unge og eldre til å bidra. Noen klubber har aktivt etterspurt og utfordret de unge til å ta mer ansvar, noe som har gitt resultater i innsatsvilje og arbeidskraft.

Dekningen av sosiale møteplasser, eksempelvis klubbhus, er ikke tilfredsstillende. For å bedre vilkårene for frivillighet i idretten er det viktig for Stavanger kommune å legge til rette for at den skal fungere bedre. Dette kan gjøres ved å stimulere til nettverksbygging i laget og/eller opprette sosiale møteplasser for frivilligheten der erfaringer etc. kan utveksles. Det er viktig at slike møteplasser er lokalisert i idrettslagets nærmiljø.

4.4.7 Delmål

- Opprettholde og videreutvikle tilskuddsordningene knyttet til frivillighet i idretten
- Legge bedre til rette for frivilligheten gjennom at idretten får tilgang til sosiale møteplasser
- Forenkle søknadsprosesser slik at det blir mindre administrasjon for idrettslagene
- Arbeide for å videreutvikle samhandling og dialog med idrettslag

Strategier for å nå disse målsettingene er utdypet i vedlegget under Idrett.

4.5 Park, nærmiljø, natur og friluftsliv

4.5.1 Overordnet mål – park, nærmiljø, natur og friluftsliv

Stavanger kommune skal bidra til at innbyggerne opplever Stavanger som en attraktiv by med hensyn på alle kommunale uteanlegg og områder. Vi skal ha vakre, velholdte, velfungerende og tilgjengelige uterom ved skoler og barnehager, parker, friområder, lekeplasser, torg m.m. Vi skal legge til rette, samtidig som miljø- og naturkvaliteter tas vare på.

Stavanger kommune er opptatt av at folk skal ha gode, grønne og lett tilgjengelige nærområder der de bor. Derfor har vi jobbet for å sikre en sammenhengende grøntstruktur fra generalplanen i 1965, via Grønn plan i 1991, Kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og naturopplevelse 2010 – 2022, friområdeprosjektet som fremdeles pågår og dagens kommuneplan. Vi er den byen i Norge med minst friareal per innbygger, men sammenhengen i grøntstrukturen er god. Det er bygd flere kilometer turveier, og kommunen er nå i ferd med å nå målet om at alle skal ha tilgang til turvei innen 500 meter fra sin bolig.

Vi er opptatt av at nærområdene skal være attraktive for alle aldersgrupper, fra de minste til de eldste, og for folk med ulike funksjonsnivå. Områdene skal fungere som sosiale møteplasser og til aktiviteter som lek, mosjon, friluftsliv, naturopplevelser og til ro og avslapning. Flere studier bygger opp under disse områdenes betydning for god trivsel og folkehelse.

I Stavanger kommune er det Park og vei som har hovedansvaret for forvaltning, tilrettelegging og vedlikehold av de kommunale uteområdene. Det er etablert et godt samarbeid med foreninger innen natur og friluftsliv gjennom lokalt Forum for natur og friluftsliv (FNF).

Flere lag og organisasjoner benytter seg av de offentlige områdene til sine aktiviteter. Vi har ved flere anledninger høstet gode erfaringer der samarbeid mellom kommunen og frivillige om arrangementer, tilrettelegging, vedlikehold osv. gir en synergieffekt med ringvirkning utover den enkelte frivillige organisasjonen; det kommer allmennheten til gode. Et godt

eksempel på dette er 52 hverdagsturer, der Park og vei og Stavanger Turistforening har samarbeidet om å etablere og drifte 52 merkede rundløyper i Stavanger.

Det er et overordnet mål å videreutvikle og styrke samarbeidet mellom kommunen og frivillige innen tema park, nærmiljø, natur og friluftsliv. Dette gjelder samarbeidet med tradisjonelle organisasjoner og lag, men også selvstendig frivillige som privatpersoner, velforeninger, skoleklasser m.fl.

4.5.2 Fakta

De frivillige som bidrar innen park, nærmiljø, natur og friluftsliv, kan deles i to hovedgrupper: Lag og organisasjoner og andre frivillige. Det er vanskelig å få til en fullstendig oversikt, særlig innenfor andre frivillige.

Lag og organisasjoner

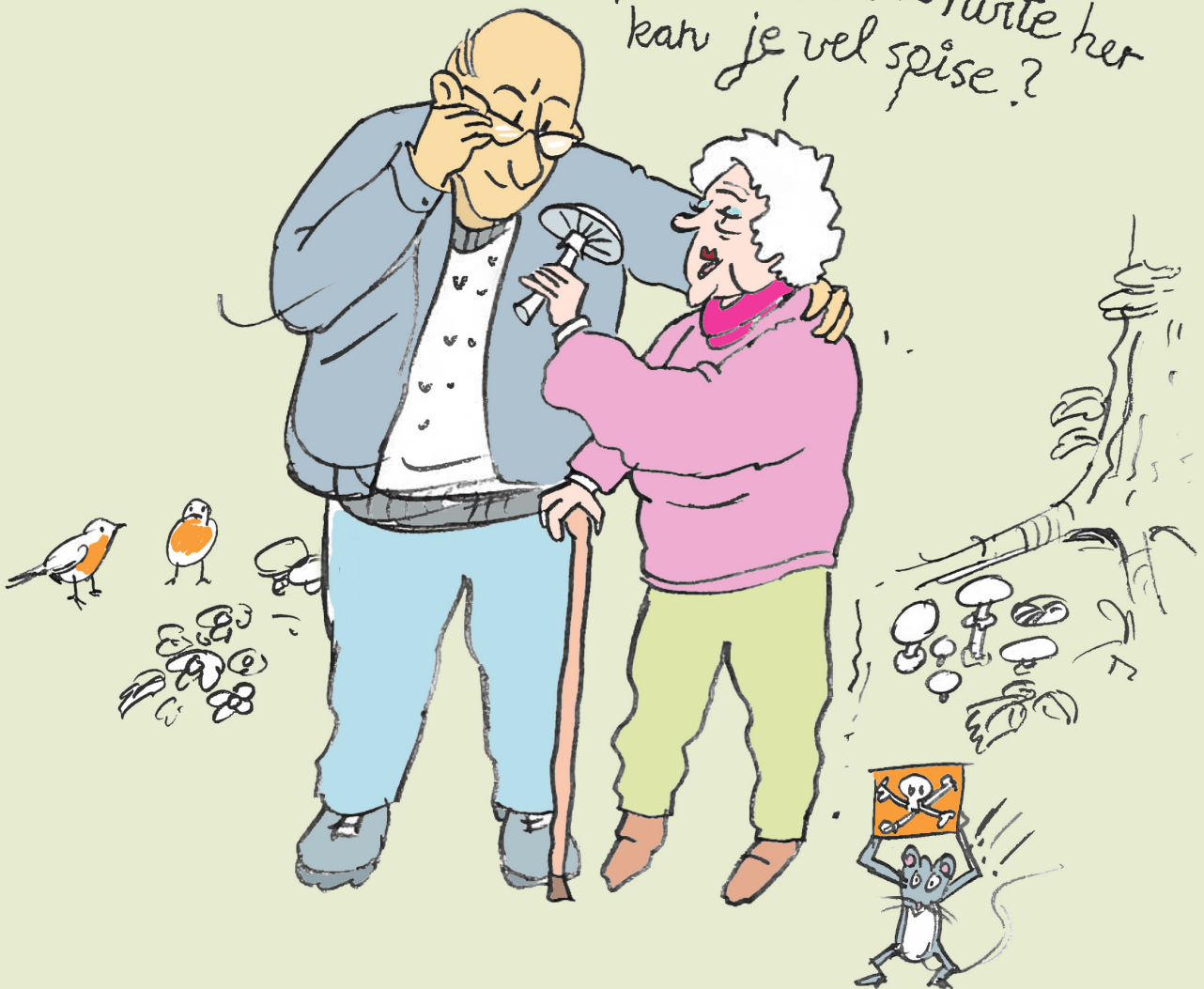
FNF Stavanger består nå av 12 frivillige natur- og friluftslivsorganisasjoner og deres lokale grupper. I tillegg er det registrert 21 foreninger utenfor FNF. Flere av de regionale foreningene i Rogaland har et stort antall medlemmer som bor i Stavanger. I Stavanger representerer organisasjonene samlet i overkant av 25 000 medlemskap og 250 årsverk i frivillig arbeid. Flere organisasjoner overlapper med andre felt som barn og unge og levekår. Oversikten over organisasjoner er i vedleggsdelen til strategiplanen. Oversikten er nok noe ufullstendig og listen må betraktes som et levende dokument, da flere kommer til og faller i fra.

Andre frivillige

Dette er gjerne velforeninger/privatpersoner som ruster opp den private lekeplassen sin, vedlikeholder et mindre kommunalt friområde eller driver annen skjøtsel etter avtale med kommunen. Det er også flere frivillige som deltar på dugnad på uteområdet i barnehagen til barnet sitt eller er med på andre dugnader tilknyttet offentlige arealer, som f.eks. den årlige ryddeaksjonen i bydelene. Kommunen mottar årlig ca. 20-40 søknader om tilskudd fra velforeninger som ønsker å utbedre lekeplassen sin, i tillegg blir det inngått ca. 40 avtaler om skjøtsel/vedlikehold av kommunale

Omsorgsfulle folk

Denne vakre hvite her
kan je vel spise?

uteområder. Vi har dessverre ingen oversikt over hvor mange som deltar på annet dugnadsarbeid på offentlige arealer.

Småbåthavner

I Stavanger er det 17 kommunale småbåthavner. Disse blir leid ut til 16 ulike foreninger. Noen foreninger har faste ansatte, men mye av arbeidet i og omkring småbåthavnene blir gjort på dugnad. Oversikt over foreningene finnes i vedleggsdelen til strategiplanen..

4.5.3 Kjennetegn

Natur og friluftsliv

Friluftsliv er Norges største fritidsaktivitet, og fotturer i skog og mark er den suverent største aktiviteten som 2/3 av befolkningen driver med (Meld. St. 34(2012-2013) Folkehelsemeldingen). Den frivillige innsatsen i regi av friluftsansjonene betyr mye for aktivitetstiltak og tilrettelegging både i nærmiljøet og i utfartsområder. I Stavanger foregår det meste av hverdagsfriluftslivet i nærmiljøet, mens helgeturen ofte blir lagt til nabokommuner eller opp i fjellet eller til Jærkysten. På bakgrunn av dette har både lokal og regional frivillighet betydning for Stavangers innbyggere.

Velforeninger, borettslag og private

Et kjennetegn ved velforeninger/borettslag er at de ikke er basert på særinteresser. De representerer beboerne på stedet og deres interesser for å få til helhetlige løsninger i deres nærmiljø. Tradisjonell frivillighet på dette området er for eksempel dugnadsarbeid på fellesarealer.

4.5.4 Organisering

Natur og friluftsliv

Kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og naturopplevelse (2010 – 2022) satte som mål at det skulle etableres et samarbeid med FNF eller tilsvarende representativt organ for friluftsliv- og naturvernorganisasjonene i Stavanger. I Stavanger er FNF Stavanger etablert. Stavanger kommune ved Park og vei deltar på regelmessige møter i FNF Stavangers faglige råd. Målet på sikt er å utvikle dette samarbeidet slik at natur- og friluftslivorganisasjoner blir likestilt idretten, jf. idrettsrådet.

I Stavanger kommunes sykkelprosjekt, som har til oppgave å følge opp den kommunale sykkelstrategien (2011-2015), er det etablert et tett samarbeid med Syklistenes landsforening. Foreningen er medlem av FNF Stavanger og er en viktig ambassadør for sykkelstrategien. De jobber for bedre vilkår for syklisten og bidrar med gode innspill i sykkelprosjektet.

Naturvernforbundet i Rogaland er ikke medlemmer av FNF Stavanger. Kommunen har her etablert andre former for samarbeid, blant annet ved å være representert i kontak-gruppa for Jæren våtmarkssenter, samarbeid om skjøtselstiltak og utvikling av Mostun natursenter.

Småbåthavner

Samarbeidet mellom Stavanger kommune og foreninger knyttet til de kommunale småbåthavnene er organisert gjennom driftsavtaler, grunnleieavtaler og faglig råd. I tillegg er det laget en egen handlingsplan for kommunale småbåthavner og kommunedelplan, K 120 – Kommunedelplan for småbåthavner i Stavanger (2007-2017).

Andre frivillige/selvstendig frivillige

Bymiljø og utbygging (BMU) tilbyr støtte til ryddeaksjoner ved gater, friområder, strandsoner og andre steder i det offentlige rom i Stavanger. Normalt foregår disse ryddeaksjonene i april og mai hvert år. Det er bydelsutvalgene i de ulike bydelene som koordinerer dette arbeidet. Samarbeidet med andre frivillige skjer ofte på initiativ/ønske fra velforeninger, borettslag eller andre private. I enkelte tilfeller tar kommunen også kontakt. Dette arbeidet blir regulert gjennom enkle avtaler mellom kommunen og de private. Et organisert samarbeid mellom kommunen og velforeninger/borettslag utover dette innen tema park, nærmiljø, natur og friluftsliv er ikke etablert.

Tilskuddsordninger

Det er etablert to tilskuddsordninger som blir forvaltet av Park og vei:

Tilskudd til sikring av privateide lekeplasser

Forskrift om sikkerhet ved lekeplassutstyr ble

gjort gjeldene for alt lekeplussutstyr fra juli 1999. Kommunalstyret for miljø og utbygging har hvert år siden 1999 satt av midler til tilskudd for sikring av private lekeplasser. Tilskuddordningen har vært et tilbud til ulykkesforebyggende arbeid på private lekeplasser. I 2015 må Stavanger kommune gjennomføre innsparinger, og det er ikke satt av midler til tilskuddordningen i Handlings og økonomiplanen 2015-2018. Tilskudd til sikring av private lekeplasser vil derfor utgå fra 1. januar 2015 på ubestemt tid.

Stimuleringstilskudd

I 2014 var summen av tilskudd på kr 682 000,-. Noen av disse midlene er bundet opp i langsiktige avtaler (52 hverdagsturer og FNF), slik at ca. kr 500 000,- står igjen til disposisjon til innkomne søknader. Midlene skal i hovedsak gi støtte til lag og foreninger som gjør en innsats for tilrettelegging for natur og friluftsliv i nærmiljøet, men også foreninger som bidrar innen vedlikehold, drift eller bygging av park-, natur- eller lokale aktivitetsanlegg er inkludert. I 2015 blir arrangement tilknyttet Friluftslivet år prioritert. Driftstilskudd til organisasjoner faller utenom ordningen.

Et godt eksempel på tiltak som er støttet av kommunale stimuleringsmidler er heftet «Luftturen». Dette er bydelguide for barn om hvilke muligheter som finnes for lek, turer og aktiviteter i bydelen. Heftet er utarbeidet av Andreas Vollan og foreløpig er det laget to guider; Storhaug og Hillevåg.

4.5.5 Utviklingstrekk

Nasjonalt

NINA-rapport 1073 Friluftsliv i Norge anno 2014 – status og utfordringer beskriver at nordmenn fortsatt er svært aktive friluftsutøvere. Nittito prosent av den norske befolkningen over 16 år deltok i 2011 i en eller annen form for friluftsliv. Sammenlignet med 2001 har det likevel vært en lett fallende tendens i den totale friluftslivsutøvelsen. Et generelt endringstrekk siden 2001 er at friluftslivet har blitt enda mer mangfoldig med nye aktiviteter. Flere velger sykkel til friluftsliv og andelen båtturer med motorisert båt eller seilbåt har økt. Padleturer har også hatt en økning. Bær- og soppturer har hatt en signifikant nedgang.

Det er en klar sammenheng mellom deltakelse i friluftsliv og graden av utdanning og størrelse på husholdningsinntekt for nær sagt alle typer aktiviteter. Folk med innvandrerbakgrunn er sterkt underrepresentert i friluftslivet. Deltakelsen er generell høyest i de små og mellomstore byene. Ungdom faller fra i de tradisjonelle friluftaktivitetene, samtidig som de er i flertall i nye aktiviteter. Mye tyder på at barn deltar i mange friluftaktiviteter, men sjeldnere enn før.

I et bredt friluftsperspektiv bør bruk av nærmiljønaturen være en viktig del av barns friluftsliv. I rekrutteringssammenheng kan det derfor ligge et potensial i å arbeide for at bruken av nærmiljønatur skal bli en mer integrert del av barns hverdagsliv enn det er i dag. Fokus på voksnes rolle, barns mulighet til egenstyrt lek ute, aktivitetsnivå i hverdagen, egentransport til ulike gjøremål og tilgjengelighet til attraktive og trygge naturområder er viktige faktorer i denne type rekrutteringsarbeid til barns nærfriluftsliv. NINA-rapporten sier også at friluftsliv som folkehelse viser ikke bare til det fysiske, men også psykisk helse og sosial integrering. Vektleggingen av den sosiale siden viser seg å være svært viktig med tanke på å rekruttere de som fra før ikke har vært så aktive.

Stavanger kommune må ta med seg punktene fra rapporten i det videre arbeidet med tilrettelegging og samarbeid med frivillige innen natur og friluftsliv.

Lokalt

De fleste FNF organisasjonene i Stavanger opplever et stabilt eller jevn økning i medlemskap og fortsatt stor interesse for å bidra med frivillige oppdrag. Det er økende interesse for nye friluftaktiviteter, økt interesse for marint friluftsliv og stabil interesse for dugnadsarbeid. Men det frivillige arbeidet har endret seg. Det er nå større krav til profesjonalisering og HMS, og drift av frivillighet er nødvendig. Det er få som ønsker å gjøre det administrative arbeidet. Beskrivelsen er basert på tilbakemeldinger fra foreninger/lag tilknyttet FNF.

4.5.6 utfordringer

I følge FNF er det behov for konkrete forslag for hvordan samarbeid mellom kommunen og frivillige skal foregå i praksis. Det foregår endringer i frivilligheten og det er økt behov for organisering av de frivillige over tid. Skal kommunen sørge for rimelig, lavterskel fysisk aktivitet for flere i samarbeid med frivillige organisasjoner, må disse satsingene driftes og sikres varighet.

Det er også et stort behov for lager, samlingspunkt og lokaler som er sentrale nok og tilgjengelig for de fleste. Speiderne jobber med et prosjekt for å få til baser som kan benyttes av organisasjoner og allmennheten i friområdene. I tillegg jobber flere av organisasjonene nå for å få til et lager med felles system for utlån av utstyr både til aktiviteter i organisasjonene og til skoler og grupper utenfor organisasjonene.

Nærfriluftsliv er et satsingsområde innen folkehelse og friluftsliv, jf. folkehelsemeldingen (2012-2013) og Nasjonal strategi for et aktivt friluftsliv. En satsing på friluftsliv i hverdagen (2014 – 2020). Den nasjonale strategiens hovedmål er å øke antall aktive i friluftsliv i byer og tettsteder. En begrunnelse for dette er at om lag 80 prosent av befolkningen i Norge bor i slike områder. Samtidig viser nasjonale undersøkelser, jf. punkt V, at barn deltar i mange friluftaktiviteter, men sjeldnere enn før. Stavanger kommune må derfor, i samarbeid med frivillige, komme fram til løsninger for å stimulere flere barn og unge til å bli aktive. I tillegg må kommunen videreføre arbeidet med sikring og tilrettelegging av grøntstrukturen.

Per i dag finnes det ikke et godt organisert samarbeid mellom kommunen og velforeninger, borettslag eller andre, f. eks. skoler, om enkel tilrettelegging eller skjøtsel/vedlikehold på kommunale uteområder. Vi tror det kan ligge et godt potensiale og gjensidig nytte i å få til bedre ordninger her. Eksempler kan være områder til urban dyrking (har ett område på Tjensvoll per i dag), skoleklasser som utfører skjøtselsoppgaver til inntekt for skoleturer o.l. En ordning med kommunale dugnadsveiledere

som stimulerer, bidrar med opplæring, veiledning og kjennskap til dyrking og riktige skjøtselsmetoder m.m. kan være en mulig løsning.

4.5.7 Delmål

- FNF Stavanger er et viktig forum for samhandling mellom kommunen og lokale lag og foreninger. Stavanger kommune vil, sammen med FNF, jobbe for å styrke og videreutvikle dette forumet.
- Stavanger kommune vil være en aktiv part i utviklingen av Jæren våtmarkssenter og Mostun natursenter.
- Stavanger kommune ønsker å få til et tettere samarbeid mellom kommunen og private velforeninger.
- Stavanger kommune ønsker å stimulere til og rekruttere flere barn og unge til å bli aktive innen natur og friluftsliv.

Delmålene og strategiene er nærmere utdypet i vedlegget for park, nærmiljø, natur og friluftsliv. Disse skal bidra til å nå strategiplanens overordnede mål innen dette feltet. Målene og strategiene er utformet etter innspill fra frivillige i dialogsamlingene, frivillighetsforum, FNF og administrative ønsker.

4.6 Frivilligsentralene

Det er i tillegg kartlagt aktiviteter, frivillige og deltakere på de tre frivilligsentralene.

Disse er organisert i et Frivilligteam, der lederne av de tre sentralene jevnlig har møter med rådgiver på Ungdom og fritid. Frivillighetskoordinator har også deltatt på deler av disse møtene. Det er også faste regionale samlinger for frivilligsentraler, både i Rogaland og på Vestlandet. Hver frivilligsentral har sin egen handlingsplan, godkjent av styret og bydelsutvalget (årsmøtet for sentralen).

4.6.1 Hillevåg Hinna Frivilligsentral

Aktivitet	Antall deltakere	Antall frivillige som ansvarlige	I samarbeid med
Frivilligsentralens årsmøte	15		Hinna bydelsutvalg
Sentralens styremøter	6-10		Hinna bydelsutvalg
Hinnavis styremøter	4		Hinna bydelsutvalg
En til en aktiviteter: besøk-turvenn, følge, hjelpe o.l	35 - 40		
Samarbeidsmøte med frivillighetskoordinatorene på sykehjemmene	9		
Kviss med kveldsmat	40	5-6	
Idun seniordans	25	2	
Snakke norsk gruppe	8-10	1	
Idun dataklubb Seniornett	10-15	2-3	
Torsdagskafè	20-30	4-6	
Iduns venner	25-30		
Turgjengen torsdag	6-10		
Idun fredagstrim	10-15		
Idun husstyre	5-6		
Idun Bokbytte	8-10		
Idun Syng med oss	30-40		
Hinnavis papir/digital	6-8		
Sommeravslutning/grill	50-60	6-8	
Juleavslutning/Julegrøt	50-60	6-8	

4.6.2 Frivilligsentralen Storhaug

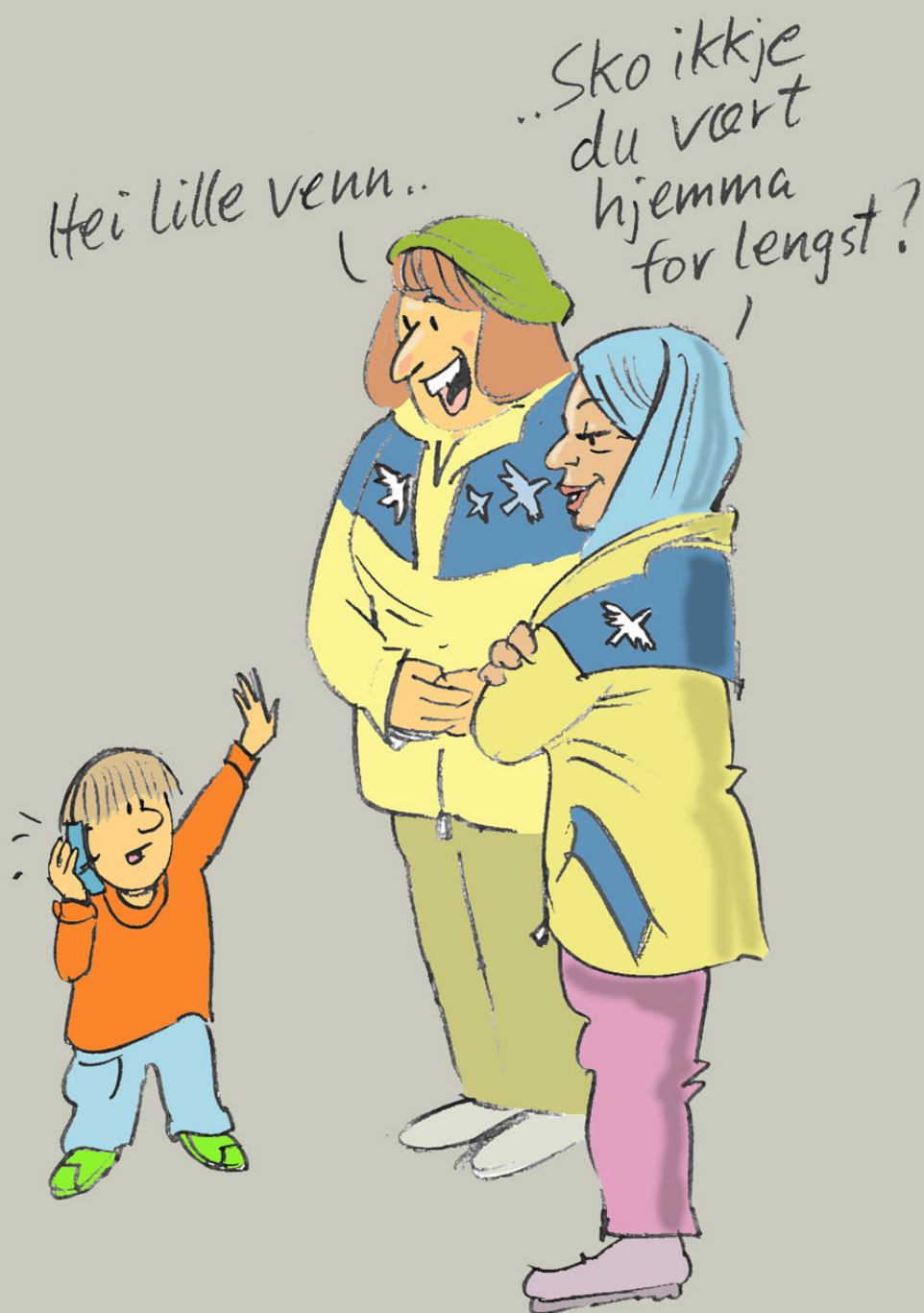
Aktivitet	Antall deltakere	Antall frivillige som ansvarlige	I samarbeid med
Snakke norsk	12-20	8-12	Johannes læringscenter
Snakke norsk, en til en	1	1	
Instruktørkurs for frivillige til styrke/balansetrening	6		Fysioterapitjenesten, frivillighetskoordinator
Åpen hall med styrke/balansetrening, tur, styrketrening med apparater og sosialt treff	20-30	4-5	Fysioterapitjenesten, frivillighetskoordinator, Praksiselever ved Bergeland vid.g. skole
Trim for eldre	20-25	1	Bergeland bydelscenter
Lage varm mat på Brodd fotballfritidsordning	Ca.25	1	Brodd fotball
Mat og drikke m.m på spedbarntreff	4-40	1-2	Helsestasjonen
Julebord	10	4	Rodendal sykehjem
Årlig ryddeaksjon	Ca. 3000	Vanskelig å anslå	Renovasjon, park og vei, bydelsutvalg, skoler, barnehager, frivillige organsisasjoner, bedrifter og moskeer
Nærmiljødagen Emmaus	Ca. 700	2 fra sentralen	Emmaus venner
Alt for barna, Tou scene	Mange	1-2	Tou scene m.fl.
Blindeforbundet, mat	20-30	4	Blindeforbundet
Hjelpemiddelmesse, mat	60	2	
Kafe for bøssebærere ifm årlig TV-innsamlingsaksjon	130	8	Storhaug bydelsutvalg
Kaffeslabberas	8	1	Rosendal sykehjem
«Någe av det besta me har å by på», kulturarrangement for nye beboere	80	45	Tou Scene, ildsjeler fra bydelens foreningsliv møtte opp for å fortelle nye beboere om aktiviteter
Plukke epler, lage mos for nye beboere	2-3	2	

Aktivitet	Antall deltakere	Antall frivillige som ansvarlige	I samarbeid med
Møteplassen fredag Snakke norsk og felles lunsj	10-30	4-6	Johannes læringssenter, elever på introduksjon, tilbudet er avsluttet
Inspirasjon og lunsj på Rennesøy kulturhus	25	25	Rogalands frivilligsentraler
Julelunsj	25	25	For og sammen med frivillige
Minnestund	12	4	For og sammen med frivillige
Frivillige følger eldre til sykehus, lege, tannlege, hjemmebesøk og sykehjemsbesøk	20	15-20	Sykehjem, aldershjem, hjemmebaserte tjenester.
Følge til «Treffene»	3	1	Ramsviktunet sykehjem
Førjulsarrangement i Storhaug ridkelubb og Fremads arrangement ved åpning av julegata innerst i Karlsminnegata.	450	20	Barnehager, Storhaug rideklubb og Fremad
Plan for Emmaus, møte	3-4		Park og vei
Les Miserables, forestilling i Sandnes kulturhus	30	30	Støttet av Storhaug bydelsutvalg

4.6.3 Frivilligsentralen Eiganes Tasta

Aktivitet	Antall deltakere	Antall frivillige som ansvarlige	I samarbeid med
Barseltreff	15	1	
Søndagskafé	150		Lag og foreninger og skoleklasser
Mandagsåpent	5	2	
Håndarbeidsgruppe	6	1	
Språkgruppe	6	2	
Grønnsakskurs	19	1	Økologiske gården
Seminar - Selvhjelp	21		Selvhjelp Norge
Dragekurs	30	1	
Onsdagskafé	21	1	
Julemarked	200	10	
Storebrand Pensjonistforening	20	2	
Lions Vest	10		
Stavanger Astronomi forening	6		
Slektsgranskning	4	1	
Åpningsdag	260	5	Lions Vest
St.Martin, Lanternefest	25	2	
Mor/barn Yoga	7		
Pilateskurs	18		
Generasjonstur Mosvannet	1000	16	Turistforeningen, Svithun Husflidlag, Eldrerådet m.fl.
Barnehagebesøk	15		
FAU-arrangement	25	6	
St.Hans feiring	150	5	Shib Halloei vel.
Enkeltoppdrag		11	

Oppmerksomme folk

Illustrasjoner og layout: Egil Bjørøen

